

PANORAMA

Geïllustreerd weekblad met Hollandschen en Maleischen tekst

Onder redactie van

LIEM KOEN HIAN.

Bureau:
STADHUISPLEIN 41

10 Augustus 1935.

Jaargang IX No. 32.

Rondblik

Het tragische drama, dat zich enkele maanden geleden te Bandoeng afspeelde en waarbij een gezezen planter zijn huishoudster met een paar hamerslagen doodde, heeft zijn laatste tafereel gehad in het strafproces, dat dezer dagen door den Raad van Justitie te Batavia is behandeld geworden. Uit het pleidooi heeft ons één ding getroffen. Volgens den verdediger heeft beklagde, toen hij de hamerslagen toebrecht, zich niet gerealiseerd, dat hij een vleeschelijke vrouw neersloeg, maar hij vernietigde daarmee zijn geluksdroom.

Wij zijn zeer benieuwd of deze constructie door den Rechter zal worden aanvaard. Vereenigt de Raad zich met die opvatting, dan is het hek van den dam. Zoo zou bijvoorbeeld de intellectueele dader in de zaak van den aanslag op den heer Liem Koen Hian als verdediging kunnen aanvoeren:

„Op het moment toen ik den aanslag op den heer Liem Koen Hian uitlokte, heb ik mij niet gerealiseerd, dat ik een vleeschelijken journalist niet neerslaan. Ik meende daarmee te vernietigen een duivelje, dat enkele van mijn vrienden, voormannen van Chung Hwa Hui uit den slaaphield, hen immers verschillende slapeloze nachten heeft bezorgd.”

De „Java Bode” van 8 Augustus is tegenover den heer H.H. Kan niet bijster vriendelijk geweest. In een entrefiletje „Naar meer uitgaven” krijgt Kan een sneer, die hij niet erg prettig zal vinden. Maar behalve de openlijke „reminder” schreef de „J.B.”

nog het volgende: „Het zal den heer Kan, die in en buiten dit college een zoo open oog heeft voor belangen, beter nog: bepaalde belangen.....”

Ai, ai, wat zou de „Java Bode” er mee bedoelen? Bepaalde belangen..... zouden die algemeene dan wel privé-belangen zijn?

Wij weten het niet Weet U het misschien?

De „Mata Hari” van 1 Augustus schreef naar aanleiding van het démasqué het volgende:

„Menoeroet wet, politie barangkali tida bisa bertindak lebih djaoe dari pada bekoek Toean Djie Siau Hoen, tapi dalem hati politie dan publik haroes taoe, siapa berdiri di blakangnja Toean Djie Siau Hoen

Ini perkara tida bisa brenti sampe di sini sadsja, djoega ini perkara tida bisa dibanting djadi meloeloe politiek, sebab Toean Liem Koen Hian tida serang antero Chung Hwa Hui, hanja bebrapa pamoekanja sadsja.

Saja pertjaja oemoemnja Chung Hwa Hui tida setoedjoe sama tjaranja Toean Djie Siau Hoen, tapi soesa dipoengkir bahoea dalem Hoofdbestuur Chung Hwa Hui di Batavia ada bebrapa orang jang taoe lebih banjak tentang ini perkara dari bermoela... Publiek ada hak boeat dapet katerangan salengkepnja dari Hoofdbestuur Chung Hwa Hui.”

De vetgedrukte woorden luiden in het Hollandsch vertaald aldus:

„Het kan moeilijk ontkend worden dat er in het hoofdbestuur van Chung Hwa Hui te Batavia enkele personen zijn die veel meer en zulks van den aanvang af van deze zaak afweten..... Het publiek heeft recht op een volledige uiteenzetting in deze van de zijde van het hoofdbestuur van Chung Hwa Hui”.

Pikanter kan het niet! De „Mata Hari” is het dagblad en spreektrampet van het Oei Tiong Ham Concern, voor welk lichaam Kan c.s. altijd machtig benauwd zijn geweest. In het hoofdbestuur nu van Chung Hwa Hui zitten enkele mensen van het O. T.H. Concern. Wij zijn hoogst benieuwd hoe het „Hoofdbestuur van Chung Hwa Hui te Batavia” zich verantwoordt tegenover het „Hoofdbestuur van Chung Hwa Hui te Semarang”.....!!!

Kan gaaf door voor een „zeer handige politicus”, in meer huis-, tuin-, en keukentaal „een gladde aal”. Maar zelfs voor gladde alen zijn er posities, waaraan zij niet kunnen ontkomen. Deze situatie komt voor een dergelijke te zijn.

Neen, hoor, het smoesje dat „men van niets afweet” zal moeilijk kunnen opgaan. Evenmin een taktiek, die alles schuift op den heer Djie Siauw Hoen. Men kan hem als lid van C.H.H. royeeren, men kan hem tienmaal verlooehen..... dat grapje gaat niet meer op, nu de „Sin Tit Po” van 2 Augustus daar een stokje voor gestoken heeft. Dat blad toch schreef als volgt:

„Apa jang kamoedian kita rasa bisa kedjadian tida aken beroepa beda dari soenglapan sadja.

Jaitoe boeat toetoe moekanja Chung Hwa Hui, tida ada laen djalan jang lebih baek dari tindakan jang sakoengoenz-koengoenjlah begini:

Chung Hwa Hui berlaga marah, jang iapoenja bestuurslid soeda brani lakoeken perboeatan begitoe hoesoek boeat atoe penjerangan atas dirinja orang.

Chung Hwa Hui lantastambit poeoesan boewat royeer itoe bestuurslid jang menoeroet perkatahan officieel melanggar „discipline”.

Satelah berboeat begini, Chung Hwa Hui bisa tepok dadanja lagi dan oendjoek pada orang banjak: „Liat kita tida bersalah. Itoe orang jang bersalah kita soeda hoekoem”.

Dan diam-diam dikoeplingnja Toean Djie Siauw Hoen orang kisikin: „Diam-diam sadja. Kita perloe maen komedi, berlaga marah padamoem”.

Ini matjem lelakon soenglap bisa diharep aken dipertontonken oleh Chung Hwa Hui boeat aboehi matanja orang banjak”.

De „Sin Tit Po” dan verwacht het volgende:

Chung Hwa Hui doet het voorkomen verantwoordigd te zijn, dat een van hare officials een dergelijk lage daad als het uitlokken van een misdrijf heeft durven uithalen. Chung Hwa Hui neemt dan het besluit om dat bestuurslid, dat naar de officieele terminologie de „discipline” heeft overtreden, te royeeren. Daarna kan Chung Hwa Hui wederom op de borst kloppen en tegen het publiek zeggen: „Ziet U nu wel, wij zijn onschuldig. Den schuldige hebben wij reeds gestraft!”

En achter de schermen fluistert men den heer Djie Siauw Hoen dan toe: „Houd je maar kalm. Wij moeten wel komedie spelen, wij moeten wel voorgeven op je boos te zijn!”

Wij zouden nogmaals de aandacht van de Kapokcentrale willen vestigen op de Chung Hwa Hui als belangrijk afzetgebied voor kapok. Niet alleen zou die kapok een goeden dienst kunnen bewijzen (als laatst gesuggereerd) om er zachtkens op te kunnen slapen als het geweten roept, maar ook zou men er diep, diep zijn gezicht in kunnen begraven, dat men thans moeilijk den volke vertoonen kan!

*

Tot slot nog een politieke voorstelling van den eersten rang!

Voor de verkiezingen van den Volksraad, op 12 Augustus 1934, sprak de heer H.H. Kan voor een gehoor bestaande uit Chineesche leden van locale raden in Midden Java als volgt:

„Wij vertoeven hier als gasten..... Omdat wij onderdanen van China zijn, huldigen wij het standpunt, dat wij ons Vaderland niet zullen vergeten”.

Na de verkiezingen van den Volksraad, op 13 Juli 1935, sprak de heer H. H. Kan in den Volksraad als volgt:

„Slechts wil ik te kennen geven, dat de groep, die ik hier vertegenwoordig — ik wil mij ter zake bepalen tot mijzelf en de organisatie, waarvan ik voorzitter ben — bestaat uit loyale onderdanen van Nederlandsch Indie;..... dat zij zich gevceelen kinderen van dit land, gezien de vele generaties die hier hun verblijf hebben gehad en gezien ook, dat in de aderen van velen hunner inheemsch bloed stroomt, zooals dit bij kinderen van het land behoort te zijn.”

De eerste, zeer duidelijke beginselverklaring vindt men vastgelegd in de officieele notulen van de bijeenkomst van Chineesche leden van locale raden in Midden Java, gepubliceerd in het officieele orgaan van Chung Hwa Hui Departement Midden Java, Septembernummer pagina 8.

De tweede, zeer duidelijke beginselverklaring vindt men vastgelegd in de officieele Handelingen van den Volksraad 1935/1936 pp. 395/396.

Hebt Ge Uw abonnementsgeld al voldaan?

Mocht Ge het vergeten hebben, wilt U dan zoo vriendelijk zijn om nog heden Uwen postwissel te sturen? Het is immers zoo'n kleine moeite en dan zijt Ge weer voor 13 weken daarvan bevrijd. Voor onze administratie geeft het zoo'n groot gemak, als onze abonnés uit zich zelf onmiddellijk na ontvangst van onzen postwissel het abonnementsgeld zenden. U wilt ons zeker wel helpen, niet waar? Dank U.

Administratie **PANORAMA**
STADHUISPLEIN 41, BATAVIA.

Aan den lezer om het judicium te geven!

„Het werd minder juist geacht Chineesche wijkmeesters in locale raden als vertegenwoordigers van de Chineesche bevolking te benoemen”.

Aldus vindt men in het officieele Afdeelingsverslag 1935/1936 Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, p. 28.

Degeen, die het minder juist achtte om „Chineesche wijkmeesters in locale raden als vertegenwoordigers van de Chineesche bevolking te benoemen” was de heer H. H. Kan (hoe weten wij dat allemaal toch zoo goed, hè Kan?). Dat was de heer H. H. Kan achter de schermen; verborgen achter de anoniemiteit van een afdeelingsverslag belaaft hij de positie van den Chineeschen wijkmeester.

„De heer Kan vraagt het woord om een kleine kwestie te bespreken, klein voor het departement, doch belangrijk voor de betrokkenen. Het gaat om de positie van de Chineesche wijkmeesters. Zij zijn factotums, zij worden voor alles gebrüikt, doch de betaling laat te wenschen over. In sommige gevallen zijn zij slechts aangewezen op het collecteloon. Spr. vraagt dringend om een positierегeling, zoo mogelijk nog dit jaar, wil de Regeering niet staan voor ongewenschte gevolgen van den huidigen staat van zaken.”

Aldus vindt men in de „Java Bode” van 8 Augustus 1e Blad p. 1 geciteerd uit de Volksraadsverslagen.

Dat was de heer H. H. Kan, die spreekt voor de galerij; waar iedereen hem hooren kan beschermt hij de positie van den Chineeschen wijkmeester en springt hij voor hem in den bres. (Nogmaals, aan den lezer om het judicium te geven!).

Wij zullen niet zoo onhoffelijk zijn om te veronderstellen dat het antwoord van de Regeering, dat als volgt luidt:

„Niet kan worden ingezien op grond waarvan een Chineesch wijkmeester niet als een vertegenwoordiger der Chineesche bevolkingsgroep in de locale raden zou kunnen worden beschouwd, zooals de leden die bezwaren hebben ingebracht tegen de benoeming van deze wijkmeesters, blijkbaar meenen.”

en dat derhalve hem de overtuiging moet hebben geschonken dat de Chineesche wijkmeesters wel in de locale raden zullen blijven en als zoodanig dus nog steeds invloed zullen uitoefenen op de uitslagen van de Volksraadsverkiezingen, hem heeft geïnspireerd tot deze volte face!

Wij eindigen met een schietgebed.

Moge het alle Goden behagen om ons te behoeven voor een tweeden aanslag op ons arm hoofdje, dat ook deze week niet heeft kunnen nalaten om in dezen Rondblik de correcties te formuleeren, die immers ook een „GROOTE LEIDER” als Kan (moge hij tot in lengte van dagen voor ons Chineezen behouden blijven!) zoo nu en dan wel noodig heeft. Amen!

Der Weg Zurück!

De lezer zal zich waarschijnlijk het even scherpe als rake requisitoir van de „Mata Hari” dd. 1 Juni 1935 gericht tegen H.H. Kan, en in dit blad besproken, nog kunnen herinneren. Na in schrille bewoordingen den groei van het verzet tegen Kan in de Chung Hwa Hui te hebben beschreven, na te hebben geconstateerd dat Kan „met segala gertakan en senjoeman”, met dreigementen en zoet gevlei de Chung Hwa Hui op voor Kan critieke momenten weer naar zich toe heeft kunnen trekken en na te hebben voorspeld, dat „binnen afzienbaren tijd Kan zijn congé zal moeten krijgen”, besloot de schrijver van bedoelden „leader” als volgt:

„De revolutie van Chung Hwa Hui tegenover zijn persoon is het bewijs dat Kan in feite niet meer de vertegenwoordiger van Chung Hwa Hui is. Ook het Publiek moet niets van hem hebben. Hijzelf heeft nog nooit blijk gegeven van het bezit van een Idee en van een Beginsel.

Als politicus en als leider is Kan een fiasco, een mislukking; het kleinste politieke jasje is nog te groot voor dezen beginselloozen, richtingloozen en willoozen man. Als opportunist (in vergelijking met de Hoog) zijn de door hem bereikte resultaten erbarmelijk.

De heer Kan is een Snob, die, geen werk omhanden hebbende, is gaan wroeten in de politiek. Sedert vele jaren heb ik mij de moeite getroost om iets te weten te komen omtrent de Richting, het Idee of het Streven van dezen man, echter tevergeefs, omdat al die dingen er niet zijn.

De heer Kan behoort niet te worden aanbeiden noch te worden verguisd; in politicis is hij waardeloos en zonder eenige vaste positie.”

Aan dit slot van „Mata Hari” 's scherpe artikel moesten wij denken nu na het démasqué opnieuw het lot van Chung Hwa Hui staat te worden beslecht.

En wij zullen, zoo gelooven wij, niet de eenige zijn, bij wie dat felle requisitoir uit Semarang weder in de gedachte komt. Ook zij die in de Chung Hwa Hui zelve momenteel nog verantwoordelijke posities bekleeden — wij denken aan de goede elementen in het hoofdbestuur, aan de onafhankelijk staande afdeelvoozitters, aan de weldenkende kernleden! — zullen zeker op dit oogenblik den drang in zich voelen opkomen om zich zelve rekenschap te geven

van de situatie van Chung Hwa Hui en van de faits et gestes van den bondsvoorzitter.

**

„Als politicus en als leider is Kan een fiasco, een mislukking; het kleinste politieke jasje is nog te groot voor dezen beginselloozen, richtingsloozen en willoozen man”.....

Men staat stil bij deze zinsnede en vraagt zich af in hoeverre de schrijver in „Mata Hari” gelijk heeft. Zou het waar zijn, dat de heer H.H. Kan, die, vooral in ambtelijke kringen, een aureool heeft van een beginselvaste persoonlijkheid te zijn, is zooals hij in de „Mata Hari” beschreven werd? Het is de moeite waard om te trachten het antwoord op deze vraag te vinden!

De heer H.H. Kan is iemand die zich gedurende vele, vele jaren heeft uitgegeven voor den meest loyalen Nederlandschen onderdaan van Chineesche origine. Telkens en telkens als hij in den Volksraad daartoe gelegenheid zag, heeft hij zich op de borst geklopt en triomfantelijk zijn omgeving gezegd: Hier staat de meest loyale onderdaan uit de Chineesche samenleving. Aanschouw het achtste wereldwonder!

Wij hebben tegen dit politiek standpunt niet het minste bezwaar. Men zou zelfs bewondering kunnen hebben voor den moed die daaruit spreekt om in tijden van heftig opblaiende nationalistische tendensen rond uit te komen voor zijn overtuiging. Als dat standpunt nu maar inderdaad een beginsel is, een vaste richting vormt, welaan, dan zou de schrijver in de „Mata Hari” ongelijk hebben gehad. Edoch, wie den heer H.H. Kan trouw van nabij heeft gevolgd en zijne diverse uitlatingen heeft genoteerd, dien zal het zijn opgevallen, dat in de laatste 2 jaren deze meest loyale onderdaan van Chineesche origine een ander liedje is gaan zingen. Van den meest loyalen Nederlandschen onderdaan verandert hij op een gegeven moment in een strijder voor het Groot-China-Idee. De oude melodieën is hij opeens vergeten; zijne ettelijke betuigingen van trouw aan het Nederlandsch Gezag hebben plots geen waarde meer. Dat is de periode, dat H.H. Kan zich opwerpt als kampioen voor een Chineesch Chauvinisme.

Op 12 Augustus 1934, enkele maanden voor de verkiezing van den Volksraad, hooren wij dezen heer tot de ten huize van Dr. Ir. Han Tiauw Tjong bijeengeroepen Chineesche leden van locale raden van Midden Java het volgende zeggen:

„Kita bernaeng di sini sebagai tetamoe.....
Lantaran kita Tongpao masoek itoengan rajat

Tiongkok, maka kita djalanken pengambil-an da aken loepa sama kita poenja Tanah Aer'. Wij vertoeven hier als gasten..... Omdat wij, Tongpao, behooren tot de onderdanen van China, daarom ook moeten wij het standpunt huldigen: dat wij nooit ons Vaderland zullen vergeten. (Orgaan van Chung Hwa Hui, Departement Midden Java September 1934, p. 8).

In 1934 zien wij Kan dan in zijn nieuwe politieke gedaante. Van den meest loyalen N e d e r l a n d s c h e n onderdaan is hij genietamorphoseerd in den meest aanhankelijken C h i n e e s c h e n onderdaan. Van iemand die Indie als zijn Vaderland beschouwt en zich als zoodanig geroepen voelt om voor het heil van Indie te gaan werken, zien wij dezen man veranderen tot een strijder voor het Chineesche Vaderland. En meteen gaat ook de vereeniging, aan welker hoofd hij staat overstag en spoort de Chineez-en alhier aan om niet te vergeten de heilige plicht die op hen rust: de bescherming van den naam en van het aanzien van Greater China (Orgaan van Chung Hwa Hui, Departement West Java, 1 Februari 1935 p.1).

Doch, ook deze richting blijkt slechts een kortstondig bestaan te hebben. De verkiezingen van den Volksraad hebben immers plaats gehad. De heer H. H. Kan is dank zij de hulp van enkele invloedrijke vrienden in Midden- en Oost Java als lid van den nieuwen Volksraad verkozen; zijn schildknaap Loa Sek Hie is door de Regeering tot lid van dat college benoemd. De tijd is daar voor nieuwe avonturen. Voor vier jaren is men immers weer geborgen. Den steun van de kiezers heeft men niet meer noodig. Zonder bezwaar en zonder risico kan dus het Tay-Tionghoa-kleed weer worden opgeborgen. Het ridderschap in de orde van den Nederlandschen Leeuw en de benoeming van zijn schildknaap door de Regeering vormen een bewijs te over, dat in de oogen van de Regeering Kan nog steeds dezelfde waardeering geniet. Dat van dien kant dus niets te vreezen is, dat zijne politieke positie eventueel zou kunnen aantasten en schaden. Dan is de tijd gekomen om eens de Indonesiers ook „senang” te maken.

Eerst was het de Regeering die op Haar gemak moest worden gesteld en Wier waardeering moest worden verkregen. Vandaar de betuigingen van trouw en aanhankelijkheid aan het Nederlandsch gezag. Van daar de verzekeringen van grenzenlooze loyaliteit.

Dan moest ook de Chineesch-nationalistische strooming in Indie worden zoet gehouden en tevreden gesteld. En aangezien de kiezers voor den Volksraad voor een groote meerderheid Chineez-en zijn

wordt het Chineesche Volkslied uit vollen borst gezongen. Men volgt de door Chineez-en zoo gaarne vernomen terminologie: gasten in Indie, onderdanen van China, het verre dierbare Vaderland.

Kan een „handige” politicus zich verstouten om de Indonesiers te negeeren? Immers neen. Kan wist en weet hoe weinig gezien hij is onder de Indonesische leiders. Ook voor het altaar van de Indonesiers moet dus een offer worden gebracht. En dus hooren wij H.H. Kan op aandoenlijke wijze ter zitting van den Volksraad van 13 Juli 1935 (Handelingen Volksraad 1935/1936 pp. 395/396) de nieuwste „schlager” voordragen:

„Siechts wil ik te kennen geven, dat de groep, die ik hier vertegenwoordig — ik wil mij ter zake bepalen tot mijzelf en de organisatie, waarvan ik voorzitter ben (Hear, Hear!! Eerst mijzelf en dan de organisatie!) — bestaat uit loyale onderdanen van Nederlandsch Indie, dat deze zullen medewerken aan hetgeen voor deze landen van belang is, dat zij zich gevoelen kinderen van dit land, gezien de vele generaties die hier hun verblijf hebben gehad en gezien ook, dat in de aderen van velen hunner inheemsch bloed stroomt, zooals dit bij kinderen van het land behoort te zijn.

In Augustus 1934 zegt Kan:

„Wij vertoeven hier als gasten..... Wij zijn Chineesche onderdanen.....”

In Juli 1935, nog geen jaar verder zegt Kan:

„De groep, die ik hier vertegenwoordig, bestaat uit loyale onderdanen van Nederlandsch Indie... Zij gevoelen (zich) kinderen van dit land. In de aderen van velen hunner (stroomt) inheemsch bloed, zooals dit bij kinderen van het land behoort te zijn”.....

Aan welke Kan-editie hebben Regeering, Chineez-en en andere groepen zich te houden? Moet men afgaan op Kan editie-1934 of op Kan editie-1935? Zoowel de Regeering, de andere bevolkingsgroepen als de Chineez-en hebben recht op een ondubbelzinnig antwoord op die vraag, zulks aangezien Kan zich in den Volksraad tegenover autoriteiten en andere bevolkingsgroepen zich opwerpt als „vertegenwoordiger van de Chineesche bevolkingsgroep, vertegenwoordiger van meer dan een millioen Chineez-en”. Het zal een veeg teeken zijn als Kan en zijn kliekje op deze vraag het antwoord schuldig blijven, zooals het eveneens een veeg teeken is, dat „Pelita Tionghoa” (wat een weidsche naam niet?), het reclameblaadje van Kan c.s dat eens per maand gratis onder de Batavia-pranakans wordt verspreid, uit Kan's Volksraadsrede dd. 13 Juli 1935 het gedeelte, waarin Kan zijn P.T.I.-beginselen ontvouwt, heeft geëlimi-

neerd. Neen, de Chineezzen mogen niet weten dat H. H. Kan na zijn roemruchtige rede in Semarang in Augustus 1934 thans in Juli 1935 in den Volksraad de Chineezzen en zich zelve wederom heeft gestempeld tot „loyale onderdanen van Nederlandsch-Indie” (dus geen Chineesche onderdanen meer!), tot „kinderen van dit land” door wier aderen inheemsch bloed stroomt, zooals dit bij kinderen van het land behoort te zijn (dus geen gasten meer!).....

**

Wat schreef die stoute hoofdredacteur van de „Mata Hari” ook weer?

„Als politicus en als leider is Kan een fiasco, een mislukking; het kleinste politieke jasje is nog te groot voor dezen beginselloozen, richtingsloozen en willoozen man”.....

Neen, de „Mata-Hari”-schrijver heeft geen ongelijk. Integendeel, hij heeft spijkers met koppen geslagen. Wie nog had willen twifelen aan de juistheid van de typeering, voorkomende in het dagblad en spreektrampet van het Oei Tiong Ham Concern, zal door het bovenstaande zeker daarvan wel geheel zijn overtuigd.

Aan deze omstandigheid: een beginsellooze, richtinglooze en willooze bondsvoorzitter aan het hoofd van Chung Hwa Hui, moeten wij denken nu Chung Hwa Hui door het „démasqué” in een zoo critiek stadium is geraakt. Wij spraken als onze meening uit, dat het feit, dat C.H.H. voormannen blijkbaar niet terugdeinzen voor een misdrijf als het gaat om het smoren van de stem van een politieken tegenstander, voor die vereeniging den genadeslag zal beteekenen. En, wat thans in de kringen van Chung Hwa Hui te zien valt vormt eene voldoende aanwijzing voor de juistheid van onze opinie.

**

Reeds verschillende malen hadden wij gelegenheid om te wijzen op den groeienden verzetsgeest in Chung Hwa Hui; een verzetsgeest die zich voornamelijk richt tegen Kan en enkele schildknappen favorieten. Men wenscht niet langer gebruikt te worden als een middel, dat tot meerdere glorie van Kan c.s. moet dienen. Men wenscht niet langer, dat Chung Hwa Hui wordt misbruikt als een paradepaard om de grootheid daar te stellen van enkele personen die, absoluut verpolitiekt, slechts belangstelling hebben voor dingen die hen profijt zouden kunnen verschaffen; slechts in beweging zijn te krijgen als het gaat om behoud of versterking van eigen positie: slechts aan het hoofd willen staan van een vereeniging — en die positie met man en macht aan zich behouden — teneinde daardoor tegenover

de Regeering te kunnen doorgaan als een „vertegenwoordiger van de Chineezzen in Ned. Indie”.

Dit verzet groeit met den dag. En zienderoogend verliest Kan in Chung Hwa Hui terrein. Met „dreigementen en zoet gevele” heeft Kan, naar de „Mata Hari” het zoo typeerend heeft geformuleerd, verschillende keeren de Chung Hwa Hui weer naar zich toe weten te trekken, als de kokende magma van verzet zich tot de oppervlakte weet te werken. Maar dat spelletje zal niet voor altijd kunnen worden gespeeld. Het besef, dat het zoo niet langer kan, neemt steeds duidelijker vormen aan. Kringen, die eerst lauw tegenover deze materie hebben gestaan, zien wij thans een standpunt nemen. En, helaas voor Kan, zwaait de balans niet ten zijnen gunste!

Overal verliest Kan terrein. Het machtige Oei Tiong Ham Concern staat ook niet langer aan de zijde van dezen man, die in het O.T.H.-dagblad de „Mata Hari” is uitgekreten voor een SNOB. Meer nog, bedriegen de voortekenen ons niet, dan wordt de controverse O.T.H. Concern-Kan, die insiders reeds jaren en jaren terug hebben kunnen constateeren, thans van openlijk karakter..... Niemand, behalve enkelen die, hetzij door hunne positie (bv. bezoldigd secretaris van Chung Hwa Hui en vuller van het Kan-reclameblaadje), hetzij door hunne verplichtingen jegens Kan (bv. de schilknappen) totaal van hem afhankelijk zijn, wenscht het nog voor hem op te nemen.

Zeker en zienderoogend raakt Kan geïsoleerd.

Zoo zien wij thans dezen man: een figuur, die door zijn beginselloosheid, richtingloosheid en willoosheid in the long run het niet heeft kunnen bolwerken tegen den eisch van idealisme en karaktervastheid. Vereenzaamd! Veracht door hen die hem in zijn vollen omvang hebben leeren kennen, verguisd door eigen schuld en eigen daad. Nog drijvend slechts op een glorie van weleer!

Voor dezen man is slechts een oplossing mogelijk: Der Weg Zurück!

Het zal hem zwaar, uitermate zwaar vallen om afstand te doen van het bondsvoorzitterschap van Chung Hwa Hui. Hij is er altijd zoo ontzettend op gesteld geweest. Met hand en tand heeft hij zich steeds verdedigd tegen elke mogelijkheid van aftreden. Met een stelsel van „Divide et impera” heeft hij steeds gemanoeuvereerd om zijn positie te behouden. Geen offer was hem te groot, geen handeling te min, wanneer het gaat om het behoud van de functie van voorzitter van de Chung Hwa Hui. Maar tegen het Noodlot valt niet te vechten!

Ieder ander zou als bondsvoorzitter van een vereeniging uit zich zelve zijn afgetreden, wanneer

op een gegeven moment officieel komt vast te staan, dat zijn beleid heeft gefaald. Niet aldus de heer Kan. Hoezeer hem telkenmale is duidelijk gemaakt, op de meest onomwonden wijze, dat zijn beleid niet deugt: hij bleef er doof voor. En zelfs nu, nu gebleken is dat kringen die met hem in nauwe relatie staan niet terugdeinzen voor een misdrijf, voor het huren van de hand van een sluipmoordenaar en dat bij een politieke strijd, gaat Kan niet heen. Ziende blind en hoorende doof klampt hij zich vast aan het bondsvoorzitterschap van Chung Hwa Hui en nog op 13 Juli 1935, 8 dagen na den aanslag op den heer Liem Koen Hian, loopt hij met dat bondsvoorzitterschap in den Volksraad te geuren!

Maar tegen het Noodlot valt niet te vechten. Met wiskundige zekerheid onwikkelt zich de situatie in Chung Hwa Hui in de richting van Kan's debacle. Alleen het feit, dat momenteel — in schrille tegenstelling tot den heer Kan — er niemand te vinden is, die dat bondsvoorzitterschap ambieert, houdt hem nog op zijn plaats. Anders? Anders zou reeds lang het oogenblik daar zijn geweest dat de Chung Hwa Hui, om de woorden van den „Mata Hari”-hoofdredacteur te bezigen, hem „Sayonara” oftewel „adjuus” heeft gezegd.

Het zal Kan zeer zwaar vallen om van het

bondsvoorzitterschap van Chung Hwa Hui uit zich zelve afstand te doen. Maar toch, een andere oplossing zal voor hem niet te vinden zijn. Of aftreden uit eigener initiatief of „Sayonara”. En een ieder zal moeten toegeven, dat het eerste altijd prettiger is dan het laatste. „Save your face”, zouden wij den „Chinees” Kan willen zeggen. Want ondanks het coquetteeren met het „loyale onderdaanschap”, ondanks het lonkoogen op 13 Juli 1935 naar de Indonesiers, dat hem deed zeggen dat hij zich „landskind” voelt en dat in zijn aderen „inheemsch bloed stroomt”, is en blijft Kan diep in zijn hart een oude, conservatieve Chinees die moeilijk van een positie afstand kan doen. Dan bedenke hij, dat het „Save the face” een oude en klemmende Chineesche wijsheid is.....

Als wij dit artikel niet hadden geschreven, dan zou Kan waarschijnlijk in arren moede toch het verzoek om aftreden als voorzitter van Chung Hwa Hui hebben gedaan. Het is echter zeer de vraag of hij nu dien stap nog zal durven wagen! En toch, hoe men het ook keert en draait, voor Kan bestaat geen andere weg:

Hij moet den Weg Zurück!

OBSERVER.

Landgenooten, steunt ons streven!

Panorama stelt zich ten doel:

het verschaffen van voorlichting omtrent hetgeen zich in den boezem van de Chineesche maatschappij hier te lande afspeelt, van de nooden en behoeften, de wenschen en grieven van de Chineezzen alhier, het verschaffen van voorlichting in den ruimsten zin van het woord omtrent China, de uitstippeling van richtlijnen voor de Chineesche Beweging, de bevordering van het onderling contact tusschen de Chineezzen voor wie het Nederlandsch voertaal geworden is,

Ook U kunt ons in dezen arbeid steunen door voor Panorama propaganda te maken in Uwe kringen. U verricht daarmee een handeling van sociale beteekenis, U bevordert onze doelstellingen, waardoor de Chineesche samenleving hier te lande slechts gebaat kan zijn.

U dient daarmee tevens Uw eigen belang, omdat ook hier geldt:

Jedere abonné meer

meer voor iedere abonné

Wij danken U!

China en de Economische plannen in Rusland*)

De ontwikkeling der dingen in de Soviet Unie is voor China uitermate belangrijk. Deze Republiek heeft een gemeenschappelijke grens van duizenden mijlen lang — de langste landsgrens ter wereld — met Soviet Rusland en bovendien was er een tijd geweest, dat beiden onder het juk van het Mongoolse Keizerrijk gebukt gingen. Later ontstond er tusschen beiden bijzondere relaties, welke eerder begonnen en langer duurden dan de relaties tusschen China en welk ander Europeesch land ook. Beide landen hadden niet alleen het juk der buitenlandse overwinnaars gekend, doch zijn ook nog niet vrij van de bloedige en wreede erfenis door de overwinnaars nagelaten.

De economische relaties tusschen Rusland en China als buurlanden zijn voor de economische ontwikkeling van beiden uitermate belangrijk. Geen enkel groot land kan in dezen modernen tijd afzonderlijk leven, zelfs niet wanneer het zelfgenoegzaam is zooals China en Rusland. Beiden hebben geen recht om zich in elkaars binnenlandsche aangelegenheden te mengen, doch beiden kunnen geenszins overschillig blijven voor elkaars ontwikkeling.

De economische orde, in de Soviet Unie ontworpen en ontwikkeld, is de eerste poging om een door den staat beheerde economie op modern technische basis in het leven te roepen. De allereerste poging hiertoe, die het doel het dichtst benaderde, was het Japansche program van ongeveer vijftig jaren geleden, toen het Japansche gouvernement het staat-ontwerp voor de industriële ontwikkeling ten uitvoer bracht. Het grootste gedeelte van de bedrijven werd echter, na de vestiging door het gouvernement, aan particulieren toevertrouwd, waarbij de staat een uitgebreid toezicht behield op 's lands economie, de basis-elementen zooals financiën, vervoer en verkeersmiddelen, regelde—waardoor een actieve controle op den buitenlandschen handel werd verkregen—de gouvernementen ijzer-, ammunities- en spoorwegfabrieken exploiteerde en monopolies op tabak e.d. hield. De resultaten waren ten eerste bevredigend, waartoe de vermindering van sommige feudale lasten, de gouvernementsteun en de verbetering van den landbouw en zijde-cultuur veel hadden bijgedragen. Tot zeer onlangs in de huidige eeuw was de levensstandaard van Japan's bevolking, ondanks de snelle bevolkingsaanwas, zeer hoog gestegen. Nu zijn echter de economische bronnen van het land niet in

staat aan de behoeften van de bevolking te voldoen en de levensstandaard was gedurende de laatste decade weer gedaald. De staatscontrole heeft het effect van de wereld crisis op Japan kunnen verzachten, doch het heeft de actueele hongersnood in vele gebieden van het nu overbevolkte land niet kunnen verhinderen. Uit het standpunt van den staat beschouwd, is de staatscontrole in Japan een succes geweest en een basis-element voor zijn opkomst tot de positie van een groote mogendheid.

Het staatsontwerp in de Soviet Unie gaat niet alleen verder, doch is ook intensiever dan dat in Japan en heeft onder andere de kapitalistische voordeelen geëlimineerd. Het heeft een groote geïndustrialiseerde en gemechaniseerde economie in het leven geroepen, geheel in eigendom en onder controle van den staat. Beginnend met de basis-industriën, zooals mijnbouw, metaalwerken, machinewerken, krachtstations, enz., is er een industriële staat op soliedien grondslag gecreëerd, waardoor de staat niet alleen in staat is om groote hoeveelheden fabriekaten voor de algemeene consumptie en de daarvoor benodigde machinerieën te produceeren, doch ook — onder andere — de graanbouw en vele andere landbouwproducten te mechaniseeren. De Soviet Unie is nu economisch „self-sufficient” voor zoover het in de hedendaagsche economische wereld mogelijk is. Deze machinerieën van productie en distributie zijn alle in gouvernementshanden, zoodat de regeering het geheele economische leven van het land in handen heeft.

De uitgebreidheid van de Soviet Unie — het land met de grootste oppervlakte ter wereld, veel dichter bevolkt dan welk ander Westersch land ook — was voor het plan zeer geschikt. Kolen, ijzer, waterkracht, olie en andere essentiele benodigdheden voor moderne industriën waren in overvloed, de voedselvoorziening was meer dan voldoende en zelfs met de eenvoudige landbouwmethoden, die in Rusland en vogue waren, was er in normale tijden altijd een groot overschot voor export te vinden. Het land is geenszins overbevolkt, aan arbeiders heeft men geen gebrek, vooral zachtmoedige en gedweë landbouwers, die vreemd ten opzichte van de industrie staan en geen klasse-besef hebben, zooals men pleegt aan te treffen onder de industriële arbeiders in meer ontwikkelde landen. Politiek is het land in handen van een machtige en goed georganiseerde bureaucratie onder leiding van een bekwamen dictator, die zijn macht krachtig heeft gevestigd en het onverbidde handhaaft.

*) Uit „The People's Tribune”.

Om groote hoeveelheden van de benodigde mechanische uitrustingen ten behoeve van het grootsche plan te verkrijgen, heeft de Soviet Unie haar export moeten vermeerderen. Credieten op langen termijn en op groote schaal waren onmogelijk. In het begin was het een kwestie van vermeerdering van de export van Rusland's overvloedige natuurproducten, zooals olie, graan en hout. Wat olie betrof was het alleen een kwestie van ontwikkeling van de productie en vervoer en het vinden van markten in het buitenland, waar de productie veel grooter dan de behoeften was. Betreffende graan en hout, wanneer het tempo van de ontwikkeling minder koortsachtig was voorbereid, zou een aanzienlijke hoeveelheid van deze producten kunnen worden verscheept en voldoende overschot ten behoeve van de bevolking te vinden zijn.

Het gouvernement was echter te hard van stapel gelopen, het wilde het succes van het plan te gauw zien en de verlangde positie van 's werelds grootste industrieland zoo spoedig mogelijk verkrijgen. Daarom werd al het graan verscheept, zoodat alleen een zeer klein gedeelte voor het volk overbleef. In 1928 was men ten slotte genoodzaakt een rantsoeneringssysteem in te stellen om de voedselvoorziening voor de arbeiders te verzekeren. Elke arbeider had het recht om een bepaalde hoeveelheid brood te krijgen tegen een lagen prijs, doch het rantsoen was somtijds zeer laag gesteld, terwijl de export van graan voortduurde. Op de open markt was er overvloed van voedsel, waar brood tegen hoogen prijs te koop werd aangeboden. De arbeiders echter, die voortdurend aangespoord werden om offeringen te doen en zich aan de grootsche taak van „den opbouw van het Socialisme” in Rusland te wijden, waren meestal genoodzaakt den buikriem vaster aan te halen en geduldig op de beloofde periode, waarin genoeg voedsel voor allen te vinden zou zijn, te wachten.

Het succes van het plan, voor zoover het den opbouw van de Soviet Unie tot een der leidende industrielanden ter wereld betreft, staat buiten twijfel vast, ofschoon vooruitgang nog niet over de geheele linie bereikt kan worden. Het transportwezen is bvt. ten achter bij de vermeerderde behoeften, doch in alle opzichten valt een uitbreiding te bespeuren. De jaarlijksche productie is gestegen en het overschot wordt grootendeels naar het buitenland geëxporteerd om meer materialen ten behoeve van de verdere economische ontwikkeling te verkrijgen. Ook de mechanische uitrusting van de Soviet-troepen wordt regelmatig uitgebreid. Heden ten dage bezit de Soviet Unie ongetwijfeld het sterkste leger en de grootste luchtmacht ter wereld.

Enorme bouwwerken zijn ook de kermerken van

In elke goede zaak verkrijgbaar

Verkoopsagente N. V. ISAMIJ, Batavia-C. Soerabaja

de grootsche economische activiteit gedurende de laatste jaren. Groote kanalen, de gigantische Dniepr en andere groote hydro-electrische stations, en het grandioze irrigatie-systeem hebben de geheele wereld verbaasd doen staan. De capaciteit van de hydro-electrische stations in de Soviet-Unie stijgt van 71.000 kilowatts in 1931 tot en met 718.000 kilowatts in 1934 met een uitgebreid net, bestaande uit 12.000 KM hoogspanningskabels. Groote projecten voor de exploitatie van de mijnen, de gieterijen en alle andere fabrieken zijn uitgevoerd als grondslag ter verwezenlijking van Stalin's streven: „Wij moeten niet alleen katoen kunnen produceeren, doch ook de machines om katoenen goederen te produceeren; wij moeten ons niet beperken tot de productie van automobielen alleen, doch ook de benodigde machines zelf kunnen produceeren; wij wenschen niet alleen schoenen te produceeren, doch ook de daarvoor vereischte machinerieën”. Op het gebied van machinebouw heeft de Soviet industrie een zoodanig succes bereikt, dat het nu in eigen behoeften kan voorzien. Zij verklaren, dat er nu geen enkele machine is, die zij niet zelf zouden kunnen bouwen.

De mechanisatie van den landbouw is een van de belangrijkste punten in het Soviet-plan geweest. De individueele landbouwer is bestemd om uitge-

schakeld te worden en de landbouw zou door de gouvernementen-landbouwbedrijven uitgeoefend worden, waarin de landbouwarbeider alleen als loonarbeider zou werken, of door de collectieve boederijen, die veel op een cooperatieve productie onder staatscontrole zou gelijken. Dit zou bereikt kunnen worden door het opzetten van modelboederijen, waaraan speciale voorrechten zouden kunnen worden verleend, zoodat het de boeren zou kunnen aanmoedigen om zich vrijwillig bij de collectieve boederijen aan te sluiten. Dit was echter niet in overeenstemming met de Bolsjewistische theorie en de „socialisatie” van den landbouw werd gekenmerkt door een bittere campagne tegen de meer gegoede boeren, de verbanning van duizenden boerenfamilies, de gedwongen arbeid aan het begin van het Vijf-Jaren-Plan, de gedwongen „collectivisatie” van de boederijen en ten slotte — in verband met de hardnekkige weigering van de boeren om meer graan dan zij nodig hadden te produceeren — de vreeselijke hongersnood in de jaren 1932/33, toen het gouvernement graan van de boeren in beslag nam en de producenten liet omkomen. Vier tot vijf millioen personen stierven als gevolg van dezen hongersnood, ongetwijfeld de grootste in moderne tijden.

Dit was echter de negatieve — en geheel onnoodige — zijde van het landbouwprogramma. Een meer positief aspect was de oprichting van machine en tractor-stations in het geheele landbouwgebied om menschenarbeid te sparen, welkers nut ook door de boeren werd beseft. In 1931 werden 90 000.000 roebels aan den import van tractors e.d. besteed en toen de recalcitrante boeren door den hongersnood in het volgende jaar gedwongen waren zich er bij neer te leggen, was het gebruik van deze machinerieen algemeen geworden. De machine en tractor-stations zijn centra van de Bolsjewistische politieke activiteit en speciale politieke departementen zijn in het landbouwgebied in het leven geroepen. De graanoogst in 1933 benaderde de oogsten in normale tijden, hoewel de exploitatie nu op collectieve wijze wordt uitgevoerd.

Gedurende het eerste 5-Jaren-plan en in de eerste tijden van het tweede plan was de zware basis-industrie reeds sterk gevestigd, zwaardere machinerieen en uitrustingen, inclusief tractors en andere landbouwmachinerieen, locomotieven, enz. behoeven nu niet meer ge-importeerd te worden. Daarnaast is de katoen-aanplant uitgebreid en de import daarvan gestopt. Tegelijkertijd zijn groote industriesteden gebouwd, terwijl bestaande centra, zooals Moskou, enorm uitgebreid zijn. Het particuliere kapitaal is geheel uitgeschakeld. De Soviet Regeering is nu de eenige kapitalist en financier in een reusachtige economische organisatie.

Wat communisme betreft, voor zoover het gemeenschappelijk bezit, gelijk aandeel of ontvangst naar gelang der behoefte beteekent, is het definitief verworpen. Dit ideaal was een groote en belangrijke stimulans geweest voor de millioenen Soviet-arbeiders gedurende de moeilijke jaren, doch de regerende groep in de Soviet Unie is nu van oordeel, dat het voor hun doeleinden niet meer noodig is. Stalin zelf legde, in het congres van de Communistische Partij vorig jaar, den nadruk op het belangrijkste punt van de huidige staatspolitiek, toen hij de communisten, die de economische gelijkheid en het gelijk aandeel in toepassing brachten of ze bepleitten, op bittere wijze veroordeelde. „Economische gelijkheid,” verklaarde de Soviet-leider, „in de sfeer van consumptie en persoonlijk leven is een reactionnaire, klein-bourgeoise onzin, een primitieve secte van kluzenaars waardig, doch die voor een Socialistische gemeenschap niet meer waard is”. Niets is hiervan in het nieuwe ideaal te vinden, waar, zooals Stalin verklaarde, het „Marxisme zich op het standpunt stelt dat de smaak en behoeften niet dezelfde zijn of kunnen zijn als kwantiteit en kwaliteit, hetzij in de periode van het Socialisme, hetzij in die van het Communisme”. Vele personen, die vroeger de Socialistische doctrine veroordeelden, zullen zich ongetwijfeld tot deze interpretatie van het Marxisme aangetrokken voelen.

Er is in de Soviet Unie, behalve zoo nu en dan lokaal, inderdaad geen compleet communisme geweest. Zelfs in de eerste dagen van de revolutie, toen pogingen in het werk werden gesteld om iets dergelijks te verwezenlijken, had de voedselschaarthe de verdeling van gelijke rantsoen voor iedereen verhindert, zoodat vier categorieen werden ingesteld, met de Soviet autoriteiten, soldaten, enz. als de hoogste categorie. Men verloor het ideaal echter niet uit het oog en zoo trachtten vele enthousiaste communisten, gedurende de eerste tijden van het 5-Jaren-Plan, het volmaakte Communisme in steden en dorpen te verwezenlijken. Doch het proces van ongelijkheid had zich in de steden en industriele centra regelmatig voltrokken, waarbij men onderscheid maakte tusschen de goed-betaalde Soviet autoriteiten of buitenlandse technici, die zich alle faciliteiten konden permitteeren, en de onderbetaalde, ondervoede en slecht behuiste massa van arbeiders. Het rantsoeneeringssysteem, etc. garandeerden echter voor deze arbeiders de voorziening van tenminste de minimum-behoeften van het leven.

(Wordt vervolgd).

Het Rijk Der Vrouw.

De „Zwarte Dertien“ van Chicago

VROUWELIJKE ROOVERSBENDE.

Er bestaan ook roovers met idealen. Het klinkt als een sprookje, maar het is waar. Men is kort geleden in Chicago een bende van zulke roovers op het spoor gekomen, die werkelijk enkel in dienst van de philanthropie hun slachtoffers hebben uitgeschud. Reeds lang maakten „De zwarte Dertien“ de straten van Chicago onveilig, zonder dat men er eigenlijk achter kwam, wat voor soort bandieten het waren. Sinds maanden brak de politie zich het hoofd over de vraag, hoe het toch kwam, dat ondanks de scherpe bewaking en ondanks een leger van politie-spionnen, die men over de onderwereld gedistribueerd had, nog zulk een groot aantal roofovervallen kon plaats hebben. Nu heeft de Chicagosche politie de laatste twintig jaren al heel wat zonderlings meege-maakt en stond Chicago op het gebied van de gang-

sterspractijken menigmaal voor eigenaardige verrassingen.

Maar de grootste verrassing baarde zeker oplossing van dit raadsel der „Zwarte Dertien“. Over de heele wereld zal in geen archief van geheime politie zulk een geval staan gerapporteerd. Er blijkt meteen uit, dat men nooit zal hoeven te spreken over het begin van de twintigste eeuw als over een tijdperk, dat gespeend zou zijn van alle romantiek.....

*

Herhaaldelijk las men in Chicago van roofovervallen, midden op straat gepleegd door zwaar gemaskerden. Deze overvallen hadden altijd zekere trekken gemeen, zij werden volgens eenzelfde plan uitgevoerd met eenzelfde doel en hadden steeds succes. Dit was niet te loochenen. Meestal werden op

Kleine Scherkwenken

Verrukkelijke lippen

naar vorm en kleur door Scherk Lippenstift, die geheel onopvallend gebruikt wordt.

Welriekende, goed verzorgde handen!

Wascht U zich eens met Scherk Mousse-soap, na tien minuten bemerkt U reeds, welke een fijne geur Uw handen hebben. Leg de zeep tusschen Uw linnengoed en Uw heele kast ruikt heerlijk.

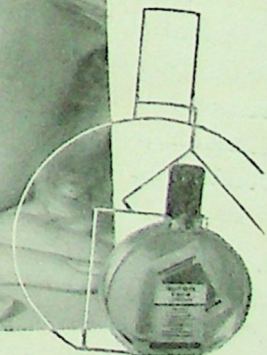
Niet opdringend en toch...

fijn van geur is Mystikum Parfum. Op Uw zakdoek, zoowel als in Uw linnengoed werkt het dezentenvoor naam.

Fijn geperfumeerde Eau de Cologne-soorten zijn „Intermezzo“ en „Mimikri“ van Scherk. Uw zakdoek en Uw handen hebben een fijne en aantrekkelijke geur.

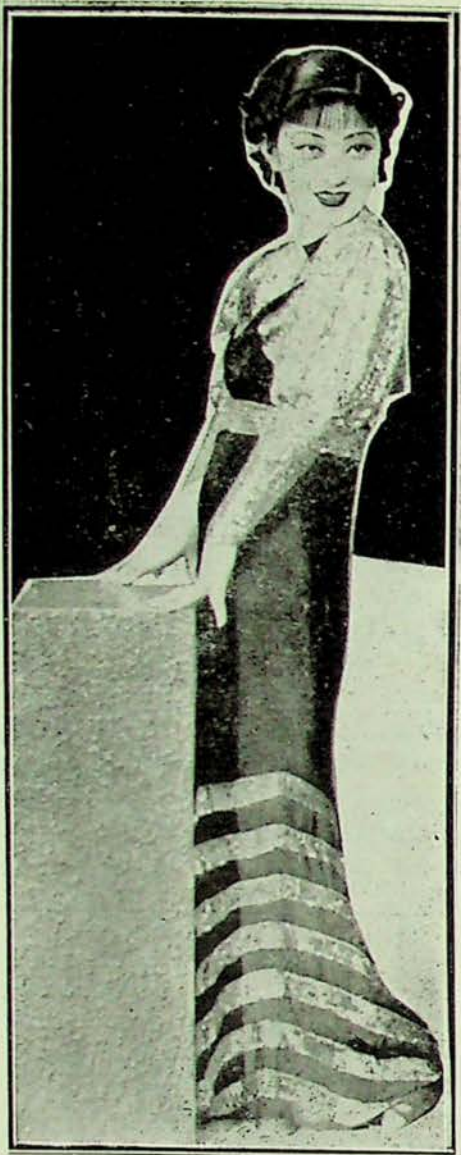
Meeëters en een onreine teint *Ken ik niet.*

Sinds de Scherk Face Lotion bestaat is het slechts nodig het gezicht 's morgens en 's avonds daarmee af te wrijven. De onreinheden verdwijnen en een heldere, teere huid komt te voorschijn • Probeert U het eens! Zendt deze advertentie met Uw adres en 10 ct. porto aan N.V. Everard & Co's Handel Maatschappij, Batavia. U ontvangt dan een gratis proef-fleschje. SCHERK

Scherk
Face
Lotion

*Een nieuw Shanghai japon, gelanceerd door de bekende
filmactrice Njin Yeh Shin.*

die manier menschen beroofd, die 's nachts met een dikken buidel een van de vele clandestiene speelgelegenheden in de binnenstad van Chicago verlaten hadden. Men ontnam dien menschen hun zoete winst en hergaf hun daarna de vrijheid. Geen haar werd hun gekrenkt. Het laatste slachtoffer van de bende was de Italiaansche variété-artist Gabriele Panutti, wiens wonderbaarlijke ontsnapping uit den greep der roovers de politie gelegenheid gaf tot hun arrestatie.

Zonder zijn hulp zou het raadsel der „Zwarte Dertien” zeker nog niet zijn opgelost. Panutti trad nog niet lang op in een van de Chicagosche variété-schouwburgen, of zijn vrienden hadden hem al in kennis gebracht met enkele „casino's”, waar de roulette geld verslindt, doch ook wel eens verdub-

belt. Hij werd daar al heel gauw een trouw bezoeker van. Op een nacht — het begon al weer bijna te dagen — verliez Panutti met een flinke winst in den zak te voet zulk een lokaal, om zich naar zijn hotel te begeven. Onderweg had hij herhaaldelijk het gevoel, dat hij gevolgd werd. Maar hij wierp die gedachte dan weer van zich af: het waren waarschijnlijk vermoeienis en overspanning, die in het late nachtelijk uur zulke ideeën bij hem opwekten. En hij lachte in stilte om zichzelf.....

Doch toen hij niet ver meer van zijn hotel was, zag hij onverwachts een elegante auto met een ruk vlak naast zich stilstaan. Van het plotseling stoppen knarsten de remmen. Op hetzelfde oogenblik sprongen enkele donkergekleede personen uit den wagen, alleen met een groot, zwart masker voor het gezicht.

Dit ging alles zoo snel in zijn werk, dat Panutti zich niet kon verweren. Hij werd in den wagen geworpen, die er daarna met spoed vandoor ging. Nog voor hij zich van zijn vuisten kon bedienen, was hij reeds door chloroform verdoofd. Het laatste wat hij zich nog herinnerde te hebben gezien, vóór de narcose hem beving, was dat de chauffeur onder zijn pet de haarwring van een vrouw had. Toen Panutti wakker werd, bevond hij zich in een aan alle kanten gesloten vertrek met wat afgedankt meubilair. Voor de vensters staken ijzeren tralies, zoodat Panutti in het begin den indruk had, dat aan ontsnapping niet viel te denken. Maar hij was niet voor niets variété-artist: een slank figuur, gespierd en lenig, — en dus probeerde hij het uiterste om door de tralies heen te komen. Met aanwending van al zijn krachten lukte hem dat tenslotte, en hij stond na eenigen tijd aan den ingang van het huis buiten op straat. Het was nog nacht, in de verte ratelde een vuilniswagen; op den stoep van het huis zag hij een kostbare poeder doos, die iemand daar moest hebben verloren. Hij stak die in zijn zak en ging regelrecht naar de politie.

Op het politiebureau vertelde hij zijn avontuur en liet zien wat hij gevonden had. De politie volgde oogenblikkelijk het spoor, dat Panutti haar nu kon wijzen. Hoewel hij het huis niet meer herkende, wist hij ongeveer de plaats ervan in de straat, en reeds een paar uur later waren de voornaamste leden van de bende der „Zwarte Dertien” gearresteerd. Ook de gevonden poederdoos speelde bij de afwikkeling van het onderzoek een rol. Men was er reeds lang meer dan ooit van overtuigd, dat bij al deze rooverijen een vrouw de hand in het spel had gehad. Maar wie zal de verbazing beschrijven, die zich op de gezichten van de agenten afteekende, toen men de

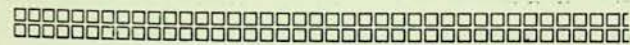

Dames Mode Atelier
„TIONG HOA“
 PASAR BAROE 28B.

Tjoemah membikin pakean n'onja-njonja jang indah, seperti: kebaja, shanghai-dress dan japonnen

**SPECIALITEIT BOEAT PAKEAN
 KEMANTEN.**

Pembikinan selamanja menoeroet stijl jang paling blakang dan harga berlawanan.

roovers in den letterlijken zin van het woord ontmaskerd had: immers, dezen bleken te zijn dertien meisjes en jonge vrouwen, alle dertien dochters uit de beste families. De aanvoerster van de bende was zelfs een in Chicago bekende doctores. Natuurlijk begreep aanvankelijk niemand, hoe dergelijke dames er toe gekomen waren, in navolging van de gangsters, zich bezig te houden met roofovervallen.

De verbazing hierover werd nog grooter, toen haar motieven bekend werden. De jonge vrouwen hadden namelijk van alle bedragen, die zij „geïnd“ hadden, geregeld boek gehouden. Uit de boeken bleek, dat zij met het geroofde geld een woning hadden gekocht en daarin onbehuisden, verlaten vrouwen enz. aan onderdak en verpleging hadden geholpen. Geen enkele cent van de gemaakte buit was ook aan één van de dames ten goede gekomen. Alles was gebruikt ten bate van het goede doel. De rechtbank nam dan ook verzachtende omstandigheden aan en veroordeelde de „Zwarte Dertien“ tot lichte straffen.

Men sprak in Chicago over de „sociale weldaden“ van „Alida Baba en haar Twaalf Zusters“: niet alleen omdat zij de onbehuisden beter hadden verzorgd dan de stad het doet, maar ook omdat de politie, dank zij de publicaties in verband met hetgeen er loskwam over de speelgelegenheden, genoodzaakt

werd, daartegen weer eens met kracht op te treden. Verscheidene speelholen zijn nu gesloten. En men begint ook verscheidene spelers zelf nu en dan te volgen, om er achter te komen waar de politie behoort in te grijpen. Zoo heeft men reeds een categorie spelers achterhaald, die nooit aan de politie hebben meegedeeld, dat zij beroofd waren.

Dit is uit een oogpunt van saneering van het Chicagosche nachtleven van des te meer belang, omdat het gebleken is, dat de meest gewoontespelers, die door de „Zwarte Dertien“ van de straat zijn opgelicht en later leeggeschud, niet anders waren dan valsche spelers van beroep. De jonge dames zelf konden hierover de justitie inlichten en zij hebben dit gedaan met zooveel zedelijke verontwaardiging, als men wel zelden in rooversholen zal hebben aangetroffen. Journalisten, die het proces van a tot z hebben bijgewoond, verklaarden dat politie, justitie, roovers en beroofden soms van hun stoelen af schenen stuivertje te wisselen, want dat soms de aanklagers op de bank der roovers, de beklagden op de bank van beroofden en een enkelen keer op de bank van de politie schenen te zitten. Het is dus geen wonder, dat de rechter „verzachtende omstandigheden“ in aanmerking heeft genomen, al kon de justitie zich moeilijk op het standpunt stellen, dat het doel te alleen tijde de middelen heiligt (H.P.).

VERHALEN & LEGENDIEN

Een verschrikkelijke man

„Hij was een vreeselijke man, 'n verschrikkelijk wezen, 'n onmogelijk creatuur”, dat dacht Minny op elk uur van den dag en den avond en ze vond zich zeer, zéér te beklagen, dat ze haar plezierige, alleraangenaamste, vrij goed gesalariëerde betrekking had opgegeven, om te gaan trouwen met 'n man, van wie ze feitelijk niets anders wist, dan dat hij in gezelschap een prettigen indruk maakte en dat hij als boekhouder door zijn chefs hoogelijk werd gewaardeerd.

De liefde had haar dadelijk in vuur en vlam gezet. „Hij en géén ander,” had ze al bij de eerste kennismaking gedacht, „wat 'n schat van 'n man, zoo innemend en vriendelijk, zoo hoffelijk en vol attenties. Als ik het geluk heb, dat hij me vraagt, om z'n vrouw te worden, dan bedenk ik me geen halve seconde, dan zeg ik onmiddellijk ja !”

Nu, ze had dat geluk gehad, want ook hij was gecharmeerd geweest van haar vlot, fleurig persoonje en na een korte, hemelsche verloving was ze met hem getrouwd.

Toen ze besloten voortaan het leven samen te deelen, had hij gezegd:

„Ik verdien genoeg voor ons beiden; het is niet noodig meer, dat je na ons trouwen je betrekking nog vervult; het is 'n groote illusie van me, dat je voortaan alléén huilsvrouw zult zijn. Wil je dat ?”

„Maar natuurlijk, wat graag!” was haar antwoord geweest. Het had haar verrukkelijk toegeschenen, alléén voor hem te mogen zorgen; niet meer genoodzaakt te wezen 's morgens vroeg op te staan, om op tijd op haar werk te zijn, precies te kunnen doen, wat ze zélf verkoos, wat te kunnen omhangen in het gloednieuwe keukentje, bloemen te schikken in de vazen van de huiskamer, boodschappen te doen voor de huishouding, dat kwam allemaal best in orde.

De eerste huwelijksdagen waren boordevol grap en jokkernij geweest. Hij had wat goedig geschertst over de halfgare aardappels, die zij op tafel bracht, het oneetbare donkergebrande vleesch, de slecht

toebereide groenten en de taaie, onsmakelijke puddingen.

„Ruim maar op,” had hij gezegd, „onze keukenmeid weet er nog niet veel van, zet je hoedje maar op en schiet je mantel aan, dan gaan we buitenshuis 'n hapje eten.”

Dáár was ze altijd voor te vinden geweest, zingend en stoeiend had ze den boel opgeruimd, stijf gearmd hadden ze hun woning verlaten en in een luncnroom hadden ze hun honger gestild, om daarna in een bioscoop den dag te eindigen.

Na een week oordeelde ze opgewekt:

„Het zou wel zoo gemakkeijk en eenvoudig zijn, als we dat voortaan maar aldoor deden en ik geen proeveningen meer nam, mijn kokereij mislukken dijkbaar toen en dan hebben we geen dubbele onkosten.”

„Maar dat kan bruintje op den duur niet trekken, lieve kind,” had hij zachtzinnig opgemerkt, „we kunnen er komen, als je mee aanpakt en 't 'n beetje ernstiger opneemt.”

Die les was haar maar matig bevallen, ze waren maar eenmaal jong, vond ze, het leven was er, om het te genieten, niet om er een tragedie van te maken.

„Zeker, zeker,” gaf hij toe, „maar we moeten het wat kalm aanleggen; elken dag buitenshuis eten, elken avond uit, zóó ver reiken mijn middelen niet!”

Ze begon hem na deze verklaring al met héél andere oogen te bezien, hij was toch niet zóó volmaakt lief, als ze zich had voorgesteld, och hemeltje neen, lang niet. Na enkele weken veroorloofde hij zich aanmerkingen te maken op het aan kant brengen van de kamers. Hij raapte ostentatief pluusjes op van het vloerkleed, hij wees haar op de stoflaag, die kasten en schoorsteenmantels dekte, hij nam aanstoot aan het bemorste tafellaken, de half gereinigde waschbakken, de ongepoetste kranen. Ze voelde zich zwaar beleedigd, als hij haar zeide, dat hij het thuis bij zijn moeder zoo anders was gewend geweest.

„Dan had je maar niet moeten trouwen,” duwde ze hem wrevelig toe, „je kunt van mij niet verwachten, dat ik den heelen dag sta te vegen en te kloppen en te boenen!”

Een verwijdering begon te dreigen tusschen hen en hoe onverschilliger zij werd, hoe wijder die te gapen begon.

„Dat gaat zoo niet langer,” zei hij op een avond tegen haar.

„Als 't je niet bevalt, dan moeten we er maar n' eind aan maken,” vond ze kalm.

„'t Schijnt, dat je dit weinig schelen kan?” merkte hij verdrietig op.

„Absoluut niets,” wierp ze hem toe, „met zoo'n man, als jij bent, is geen huis te houden, hoe eerder je stappen doet om van me verlost te worden, hoe liever 't me zal zijn! Wie zullen verstandig doen, elkaar niet langer dan noodig is te vervelen.”

„Het zal werkelijk maar 't beste zijn,” overwoog hij en hij nam zich voor, zoolang tot de scheiding was uitgesproken, zijn intrek te nemen bij zijn moeder.

Den volgenden morgen, toen hij bezig was zijn koffers te pakken, meende hij in de naaste kamer kreunen te hooren als van iemand, die met moeite zijn pijn bedwingt. De tusschendeur openend zag hij op den divan in de huiskamer zijn vrouw liggen, die zich zuchtend heen en weer bewoog.

„Wat scheelt er aan?” vroeg hij.

„Ik weet niet,” zei ze half huilend, „ik heb overal pijn en m'n hoofd bonst, alsof ik de koorts heb.”

„'t Zal 't beste zijn, dat je maar gauw in bed kruipt,” meende hij, „kom, ik zal je helpen en je lekker onderdekken.”

Ze was te ziek om tegen dezen raad protest aan te teekenen; vol dankbaarheid nam ze zijn hulp aan en een kwartier later lag ze heerlijk onder de wol met een warme kruik aan de voeten en een zakdoek met eau de cologne in den hals.

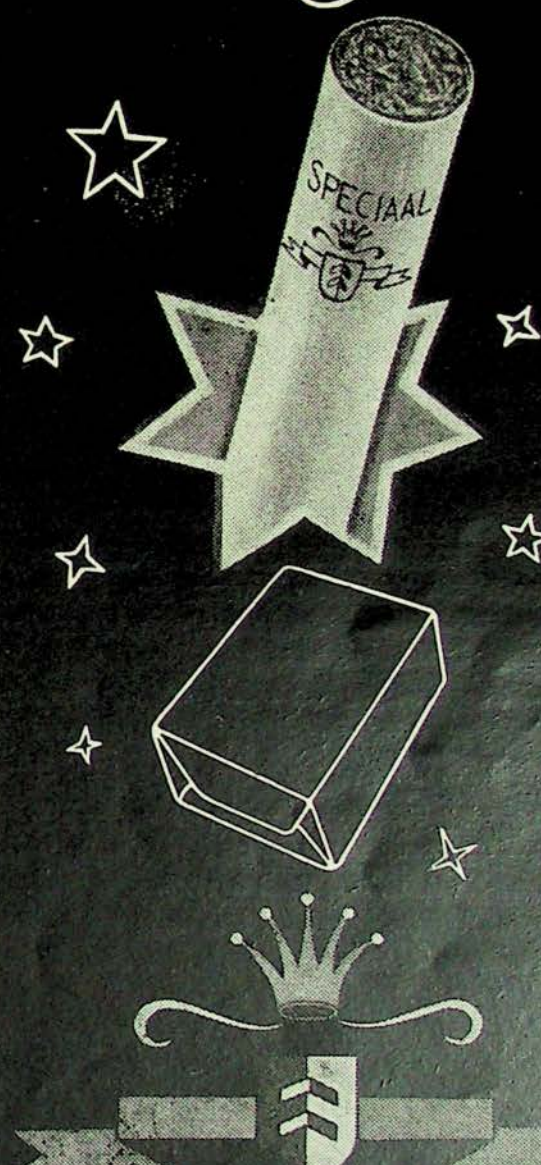
„Griep,” constateerde de dokter, „'n ferme aanval van griep; onvoorzichtig geweest, kleeren uitgelaten; en dan, me dunkt ook 'n beetje overspannen; rust en warmte zullen 't vrouwtje weer heelemaal opknappen!”

Daar lag ze nu, volslagen hulpeloos, pijn in alle ledematen, 'n stijve rug, gezwollen keel.

„'n Mooie grap,” schoot door haar heen, „iets gekkers kon me zeker niet overkomen, net nu we

N.I.A.R.

Een nieuwe Ster!

FAROKA SPECIAAL
8 IN CELLOPHAAN
8 CENT PER 20 STUKS

te ziek om zich daar erg over te bekommeren; wel zei ze op den avond van den eersten dag tegen haar man:

„Als 't erger mocht worden, moet je me maar laten overbrengen naar 'n ziekenhuis.”

„Best,” zei hij, meer niet.

Ze werd hard ziek; dagen van felle koorts volgden, maar telkens als ze even bij bewustzijn kwam, was er altijd iemand, die haar een koelen dronk reikte, die haar bemoedigend toesprak en de onrust van de koorts stilde. Ze herstelde maar heel langzaam. om haar bleef het lang nevelig en onzeker..... Toen keerde de dag, dat het gewone leven zich weer meldde en ze rondkijkend in de halfdonkere kamer dacht:

„Wat is het hier rustig en goed en wat is het zalig, om zoo maar stilletjes te kunnen liggen, zonder zich ergens druk over te maken.”

Ze maakte opnieuw kennis met haar omgeving ze herkende haar eigen man en vaag begon haar iet te kwellen van een oneenigheid, die door háár toe doen veroorzaakt was.

„Kees,” vroeg ze eens, volkomen helder van bewustzijn, „wie zorgt er nu voor je?”

„O, mijn moeder komt hier 's morgens 'n uurtje oppassen,” antwoordde hij ontwijkend.

„'s Morgens alleen? Maar wie doet dan de rest, Kees, de dag is zoo lang.”

„Daar moet je je maar niet over bekommeren,” suste hij. „Er wordt voor alles gezorgd!”

Inderdaad, er werd voor alles gezorgd. Er was iemand, die op bepaalde uren veegde en stoffe, iemand, die haar ziekenkostjes bereidde en de borden en glazen opruimde. Wie deed dat?

Op een morgen, toen ze zich heel wel voelde, besloot ze op onderzoek uit te gaan. Wankelend op haar slappe beenen, liet ze zich uit bed glijden en steunend op de verschillende meubels, ging ze haar kleine woning rond. Orde overal en de grootste zindelijkheid, nergens slingerde rommel, nergens stof, nergens verwaarloozing of vuil. Hoe was dit mogelijk, vrijwel zonder hulp?

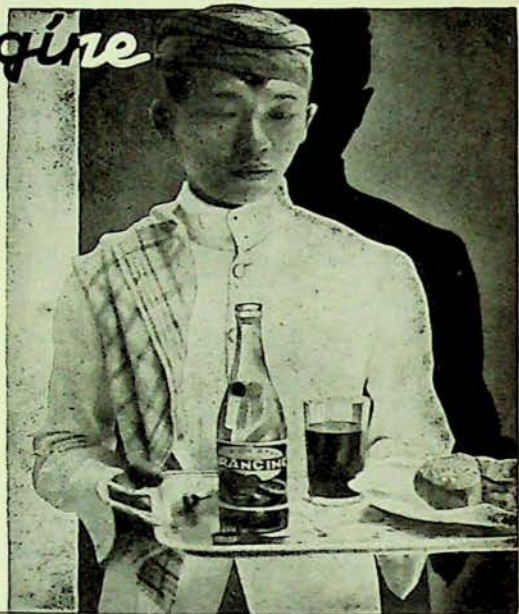
Ze sloop terug naar de slaapkamer. Geen woord over haar ontdekking zeide zij tegen haar man, maar ze lette op. Als haar schoonmoeder haar een uurtje gezelschap had gehouden en daarna weer vertrok was er niemand meer in huis, suisde om haar de weldadige stilte, tot..... haar man thuis kwam. Hij bewoog zich door de kamer zoo geruischloos als 'n

Orangine

„Welk een heerlijke verfrissching!”

// Niet die inzoete, kleffe smaak die zoo in de mond nablijft

// Werkelijk verfrisschend door de zuivere bestanddeelen

BESLIST
GEZOND

GOUW BOEN SENG

muis en ineens wist ze. Hij was het, die de kamers op orde hield, hij was het, die haar soepjes kookte en al de versterkende dingen, die de dokter haar had voorgeschreven, hij de onhandige man, die geen stofdoek van een droogdoek onderscheiden kon en van koken niet het minste begrip had, hij had zich aangepast aan de omstandigheden uit liefde voor haar..... Ze meende in schaamde te vergaan, hoe klein zag ze zichzelf, hoe egoïstisch en liefdeloos

Toen hij thuis kwam, vond hij haar in tranen.

„O Kees,” snikte ze, „hoe zal je me ooit kunnen vergeven?”

„Maar, er valt hier niets te vergeven,” troostte hij haar, „het was toch doodnatuurlijk, wat ik deed?”

„Ik zal me beteren,” beloofde ze, „ik zweer, dat ik 'n model-huisvrouw worden zal, en de eerste lessen moet jij me toedienen, liefste schat, anders vrees ik, dat mijn model-echtgenoot niet altijd 'n model-huis zal vinden.”

V A R I A.

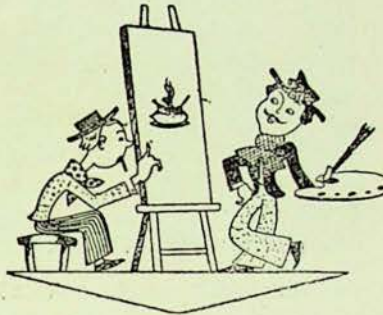
HIJ WIST HET AL.

Echtgenoot: O, schatje, wat wordt je met den dag mooier!

Echtgenoot: Ja, ja, dat weet ik wel, maar ik wou je zeggen dat ik vandaag geen geld heb!

WAT HIJ VERKOCHT HEEFT.

Vriend: En, heb je iets kunnen verkopen?

Schilder: Zeker, mijn beste kleren bijvoorbeeld, mijn meubels, enz.

DE ONGEWENSCHTE GAST.

Dienstmeisje: Mevrouw laat mij zeggen, dat zij niet thuis is.

Gast: Wel, zeg haar dan, dat ik niet hier ben geweest!

HET BEWIJS.

Boerin: Ik zou je wel hier werk kunnen geven om de kippeneieren te verzamelen, maar hoe zou ik vooruit kunnen weten dat je ze niet zou stelen?

Landlooper: Mevrouw, ik was laatst gedurende 15 jaren beheerder van een badplaats geweest, maar had gedurende dien tijd geen enkel bad genomen!

DE REDEN.

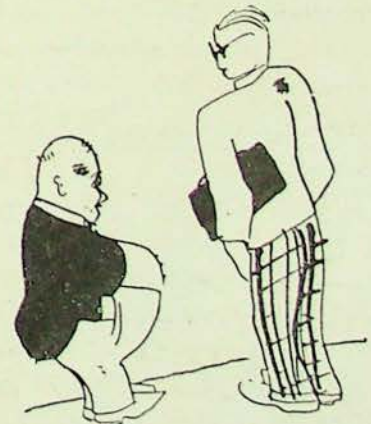
Dienstmeisje: Ik heb mijn aanbidders verboden om mij te schrijven.

Butler: Uit vrees dat mevrouw het zou weten?

Dienstmeisje: Neen, maar de postlooper is zoo jaloersch!

LIEFDADIGHEIDSKRING!

— Waarom noem je die vrouwenclub de Liefdadigheidskring?

— Wel, mijn vrouw heeft zich als lid laten inschrijven en zoo krijg ik drie avonden per week vrij!

Het schijnt dat de scholen in Amerika een reuzen hekel hebben aan dikkerds, d.w.z. aan onderwijzeressen, die zwaarlijvig zijn en aldus een plompen indruk maken. De onderwijsraad van New York heeft tenminste geweigerd mejuffrouw Rose Freistater als onderwijzeres toe te laten, ofschoon zij met vlag en wimpel door haar examens is gekomen, omdat haar gewicht te hoog is. Een half jaar geleden verzocht ze toelating; zij werd gewogen doch te zwaar bevonden, want de onderwijsraad vindt dat onderwijzeressen ook in hygienisch opzicht voorbeeldig moeten zijn voor haar leerlingen. Men gaf haar den raad binnen zes maanden te zorgen dat haar gewicht van 83 tot 68 KG verminderde..... dan zou ze alsnog in functie mogen terden.

De zes maanden zijn verstreken, maar miss Freistater moest bekenen, dat zij er niet in is geslaagd de vereischte 15 KG kwijt te raken: zij woog nog 73 KG. Haar verzoek om nog eenig uitstel om ook de resterende 5 KG te kunnen verliezen werd afgewezen: Shylock eischte alle dertig ponden en duldde geen verwijl.

VERZUCHTING.

— Wel, welk nut heeft het dat ik mijn nagels zoo mooi heb laten manicuren, nu er vijf mannen zijn gepasseerd zonder een enkel oogeblikje te stoppen!

NIET GEVRAAGD.

— Welk merk tabak rook je?
— Ja, dat weet ik niet. Ik heb den kerel, van wien ik het krijg, niet gevraagd!

OPSNIJDERIJ.

Hengelaar (tot collega): Ik had zeker eenige moeite gehad om die reusachtige visch naar huis te sjouwen. Ik moest ten slotte op een specialen trein met een slaapwagen wachten!

NOG NOOIT GEPROBEERD.

Baas: Willen jullie een job hebben?
Landloopers: Neen, dank U, wij hebben het nog nooit geprobeerd.

VERKOOPERSARGUMENT.

Automobielerverkooper: Wel, ze klimt wel niet zoo goed, maar is zeer snel bij het dalen!

IN AMERIKA.

— Mijn vader heeft \$ 10.000 losgeld voor mij betaald.
— Och, da's nog niets. Mijn vader heeft voor mij \$ 30.000 betaald!

PANORAMA

Weekblad bergambar dalem bahasa Blanda dan Melajoe.

Di bawah pimpinan
LIEM KOEN HIAN

Kantor:
STADHUISPLEIN 41

10 Augustus 1935.

Taon IX No. 32.

Di sakiter kita.

Itoe lelakon sedih, jang bebrapa boelan doeloe melakoeken djalannja di Bandoeng dan di mana satoe bekas Blanda kebon boenoh njainja dengan ketok kepalanja sama martil bebrapa kali, soeda sampe di bagian tamat, jang beroepa papreksa'an di moeka Raad van Justitie pada bebrapa hari doeloe. Dari pembela'an advocaatnja ada satoe fatsal jang menarik perhatian kita. Menoeroet katanja si pembela, tatkala persakitan djatoken itoe ketokan-ketokan sama martil, ia tida insaf jang ia ketok kepalanja saorang prampoean dari darah dan daging, saorang prampoean jang sabenernja ada, hanja pada itoe waktoe ia berasa lagi bikin antjoer ia poenja impian jang ia hidoep beroentoeng.

Kita kepingin sekali taoe, apa ini pembela'an aken ditrima oleh Raad. Djikaloe Raad trima baek ini pembela'an, nistjajalah aken menjoesoel lagi banjak pembela'an sematjem itoe. Oepamanja orang jang soeda soeroeh serang toean Liem Koen Hian, bisa belaken dirinja dengan kata begini:

„Pada waktoenja saja soeroeh orang lakoe-ken itoe penjerangan, saja tida insaf, saja soeroeh poekoel saorang journalist dari darah dan daging. Itoe waktoe saja kira, saja soeroeh binasakan satoe setan, jang bikin bebrapa sobat saja, pemoeka pemoeka dari Chung Hua Hui, tida bisa tidoer.”

*

Dalem „Javabode” dari 8 Augustus ada dimoeat satoe toelisan pendek, jang tida terlaloe manis boenjinja boeat sianseng H.H. Kan. Selaennja itoe toelisan jang maksoednja boeat soeroeh sianseng H.H.

Kan „lebih taoe diri”, ada terdapat djoega satoe kalimat begini: „Toe-an Kan, jang di dalem dan di loear Voiksraad begitoe perhatikan kapentingan-kapentingan, lebih betoel dibilang: bebrapa kapentingan jang tertentoe.....”

Ai, apa jang dimaksoedken oleh „Javabode” sama itoe kapentingan-kapentingan jang tertentoe? Apa itoe ada kapentingan-kapentingan oemoem atawakah kapentingan-kapentingan prive?

Sajang kita tida taoe. Apa pembatja barangkali taoe?

*

Dengen lotjotnja kedok dari orang-orang, jang berdiri di blakangnja itoe penjerangan pada toean Liem Koen Hian, „Mata-Mari” dari 1 Augustus antara laen-laen menoelis seperti berikoet:

„Menoeroet wet, politie brangkali tida bisa bertindak lebih djaoe dari pada bekoek toean Djie Siauw Hoen, tapi dalem hati politie dan publik haroes taoe, siapa berdiri di blakangnja toean Djie Siauw Hoen.

Ini perkara tida bisa brenti sampe di sini sadja, djoega ini perkara tida bisa dibanting djadi meloeloe politik, sebab toean Liem Koen Hian tida serang antero Chung Hua Hui, hanja bebrapa pemoekanja sadja.

Saja pertjaja oemoemnja Chung Hua Hui tida setoedjoe sama tjaranja toean Djie Siauw Hoen, tapi soesa dipoengkir bahoea dalem Hoofdbestuur Chung Hua Hui di Betawi ada bebrapa orang jang taoe lebih banjak tentang

ini perkara dari bermoela..... Publiek ada hak boeat dapet katerangan salengkepnya dari Hoofdbestuur Chung Hua Hui."

Ini sedikit toelisan ada penting artinja. „Mata-Hari" adalah soerat kabarnja Oei Tiong Ham-concern, boeat siapa Kan dan kambratnja selaloe keta-koetan satengah idoe, lantaran apa iaorang selaloe tjoba sjilat-sjilat itoe concern. Dalem Hoofdbestuur dari Chung Hua Hui ada doedoek bebrapa orang dari O.T.H.-concern. Orang tentoe kepingin sekali dapet taoe, bagimana „Hoofdbestuur Chung Hua Hui di Betawi" nanti kasih katerangan pada „Hoofdbestuur Chung Hua Hui di Semarang".....

Kan dinamaken „satoe politikoes tjerdik", sa-ekor weloet jang litjin (apa ada weloet jang tida litjin?). Tapi sekalipoen boeat weloet-weloet jang litjin tempo-tempo bisa tertjipta keada'an, dari mana iaorang tida bisa lolos. Kaloe tida, bagimana kenda-ati litjinnja, toch orang bisa tangkep weloet? Nah, satoe keada'an sematjem itoe sekarang tertjipta boeat si Kan.

Segala nonsens, seperti „saja tak taoe", soesah bisa lakoe dalem ini perkara jang menggemparken. Djoega akal, jang tjoba toemplek semoea kesalahan pada toean Djie Siauw Hoen, tida bisa lakoe. Orang boleh kaloearken ia sepoeloeh kali sehari dari Chung Hua Hui, orang boleh poera-poera koetok padanja tiap kali orang boeka moeloet..... aken tetapi ini banjolan tida bisa lakoe, sebab „Sin Tit Po" dari 2 Augustus soeda toelis:

„Apa jang kamoedian kita rasa bisa kedjadian, tida aken beroepa beda dari soenglapau sadja. Jaitoe boeat toetoe moekanja Chung Hua Hui tida ada laen djalan jang lebih baek dari tindakan jang sakoenoeng-koenoeng begini:

Chung Hua Hui berlaga marah, jang iapoenja bestuurslid soeda brani lakoe perboeatan begitoe boesok boeat atoer satoe penjerangan atas dirinja orang.

Chung Hua Hui lantas ambil poetoesan boeat roeyer itoe bestuurslid jang menoeroet perkataan officieel melanggar „discipline".

Satehah berboeat begini, Chung Hua Hui bisa tepok-tepok dadanja lagi dan oendjoek pada orang banjak: „Liat kita tida bersalah, Itoe orang jang bersalah kita soeda hoekoem."

Dan diam-diam dikoeplingnja toean Djie Siauw Hoen orang kisikin: „Diam-diam sadja. Kita perloe maen komedi, berlaga marah pada-moe."

Ini matjem lelakon soenglap bisa diharep aken dipertontonken oleh Chung Hua Hui boeat aboei matanja orang banjak."

Lagi sekali kita harep Kapokcentrale soeka toedjoeken perhatiannja pada Chung Hua Hui jang bisa djadi pembeli dari banjak kapoek. Itoe kapoek tida sadja bisa dibikin kasoer jang empoe boeat orang bisa tidoer enak, kaloe lagi dikoetok oleh hati sendiri, tetapi orang bisa djoega semboeniken di satoe moekanja, jang sekarang soesah bisa ditontonken pada orang banjak, apalagi sekarang, sa-soedanja dalem gedong Volksraad di Pedjambon orang pada rame berbisk dan menoeding, kaloe ada „orang" lagi masoek atawa dateng.

Sebagi penoetoe kita soegoehken pada pembatja satoe pertoeendjoekan politik jang djempol banget.

Pada 12 Augustus 1934, sabelonnja pemilihan Volksraad, sianseng H.H. Kan bitjara di depan leden Tionghoa dari locale raden di Djawa Tengah:

„Kita bernaeng di sini sebagai tetamoe..... Lantaran kita Tongpao masoek itoengan rajat Tiongkok, maka kita djalanken pengambilan tida aken loepa sama kita poenja Tanah Aer."

Tanggal 13 Juli 1935, sehabisnja pemilihan Volksraad, sianseng H.H. Kan itoe djoega menjanji dalem Volksraad sebagai berikoet:

„Saja maoe kasih taoe, golongan jang saja wakilken di sini — saja maksoedken diri saja sendiri dan perkoempoelan, dari mana saja djadi voorzitter — terdiri dari rajat Hindia Blanda jang setia dan ini rajat Blanda jang setia aken toeroet kerdjaken apa jang penting boeat ini negri. Lebih djaoe ia-orang merasa dirinja adalah poetra dari ini negri, kerna banjak toeroenannja soeda tinggal di sini dan djoega kerna dalem darah dari banjak antaraanja ada mengalir darah Boemipoetra, sebagaimana memang moestinja sama poetra-poetra dari ini negri."

Ia poenja pernjata'an azas sebagai orang asing dalem ini negri dan aken setia pada Tiongkok. ditjatet dalem notulen officieel dari itoe perhimpoean leden Tionghoa dari locale raden di Djawa Tengah dan dioemoemken dalem orgaan officieel dari Chung Hua Hui departement Djawa Tengah, boelan September 1934.

Ia poenja pernjata'an azas jang kaloea ada ditjatet dalem Handelingen dari Volksraad 1935/1936, katja 395/396.

Pada pembatja kita serahkan boeat timbang sendiri, nama apa moesti dikasih pada itoe orang, jang di doea tempat dan pada doea waktoe, perkenalken moekanja doea matjem.

„Ada dianggep koerang bener jang pamerenta angkat wijkmeester-wijkmeester Tionghoa djadi lid locale raden sebagai wakil dari pendoeok Tionghoa"

Apa Toe an soeda bajar Toe an poenja oewang abonnement ?

Kaloe lantaran loepa Toe an belon bajar, soekalah kirim ini hari djoega itoe oewang dengan post-wissel pada kita? Boeat Toe an ada perkara ketjil dan kaloe soeda kirim itoe oewang abonnement selamanja 13 minggoe Toe an tida perloe bikin apa-apa lagi. Boeat kita poenja administratie adalah satoe kaentengan besar dalem pakerdjahan, djika sekalian kita poenja abonnés lantas kirim pada kita marika poenja oewang abonnement satrimanja kita poenja postwisselformulier. Toe an pasti soeka bantoe pada kita, boekan? Trima kasih!

Administratie **PANORAMA**
STADHUISPLEIN 41, BATAVIA.

Begitoelah ada tertjitak dalem Afdeelingsverslag dari Volksraad 1935/1936, afdeeling IV, Bannlandsch Bestuur, katja 28.

Orang, jang melahirken itoe pikiran, ada koe-rang bener jang pamerentah angkat wijkmeester Tionghoa djadi lid locale raad sebagai wakil dari pendoeoek Tionghoa, itoe orang adalah sianseng Hok Hoi van Kan, aken tetapi sianseng H. H. Kan jang semboeni di blakang lajar. Dengan semboeni di blakang Afdeelingsverslag jang tida seboet namanja orang-orang jang bitjara, sianseng H.H. Kan tjoba oesir wijkmeester Tionghoa dari locale raden.

Dalem „Javabode” dari 8 Augustus, lembar ke-satoe, ada dimoeat koetiban dari bitjaranja itoe sianseng H.H. Kan djoega dalem vergadering Volksraad, di mana ia desek soepaja pamerentah adaken peratoeran dari pengasilannja wijkmeester Tionghoa.

Ini adalah bitjaranja sianseng H. H. Kan jang bitjara boeat galery. Di mana ia poenja bitjara bisa didenger oleh sesoeatoe orang, di sitoe ia melaga djadi pembelanja wijkmeester Tionghoa.

Itoe pertjoba'an membokong wijkmeester Tionghoa dari blakang lajarnja afdeelingsverslag telah kaboeroe ditangkis oleh pamerentah sebagai beri-

koet:

„Pamerentah tida bisa mengarti, dengan alesan apa wijkmeester Tionghoa tida bisa anggep sebagai wakilnja pendoeoek Tionghoa dalem locale raad.”

Ini djawaban dari pamerentah nistjaja soeda bikin sianseng H. H. Kan djadi mendoesin, tida ada harepan boeat ia bisa oesir wijkmeesters Tionghoa dari locale raden dan demikian itoe wijkmeesters masih bisa dipake boeat pemilihan Volksraad.

Maka itoe kamoedian, di moeka orang banjak, ia melaga belaken pengasilan wijkmeesters Tionghoa.

Kembali pada pematja kita serahkan boeat kasih nama apa jang soeroep boeat itoe orang jang mempoenjai moeka dan lidañ lebih dari satoe.

*

Kita toetoe ini toelisan dengan satoe doa.

Kita mendoa pada sekalian dewa-dewa, soepaja soeka apalah kiranja memperlindoengi pada kita, djangan sampe lagi sekali orang bikin serangan pada kita poenja kepala, jang djoega ini minggoe, se-perti biasanja dalem minggoe-minggoe jang soeda, tida tegah boeat tida toeloeng bikin bebrapa correctie jang sanget perloe boeat sianseng H. H. Kan, itoe orang, jang kepingin sekali dianggep sebagai pemimpin jang maha besar dan memangnja djoega dianggep begitoe oleh orang-orang bodo!

Latjot Kedoknja . . .

Berhoeboeng dengan panjerangan jang dilakoe-ken atas dirinja hoofdredacteur dari ini weekblad, dalem bagian bahasa Blanda dari ini soerat-kabar minggoean tanggal 13 Juli jang laloe kita telah toe-lis prihal „Een Wondeplek”, satoe tjatjat jang tida bisa dibiarken. Kita bilang antara laen-laen seperti berikoet:

„Di dalem siahwee Tionghoa itoe orang-orang jang kena dicritiek oleh toean Liem Koen Hian ada terpendang tinggi. Djoega — atawa lebih betoel: djoestroe — di loear itoe siahwee marika terpendang sebagai orang-orang jang sanget terhormat, berderadjat tinggi dan „ter-nama wangi”.

Sekarang soeda didapet kapastian, bahoea itoe pembokongan atas dirinja toean Liem Koen Hian telah dilakoeken atas soeroehan salah sa-toe orang jang perna diserang oleh toean Liem dalem „SIANG PO”. Djadinja, djoega soeda pasti, bahoea itoe orang jang berdiri di belak-kang lajar, ada termasuk dalem itoe golongan „orang-orang jang terhormat dan berderadjat tinggi” di ini negri.

„Tidakah katerlaloean — begitoe kita mena-nja — bahoea saorang demikian bisa mendjadi begitoe gelap pikiran hingga ia soeroe satoe toekang boenoeh bokong pada toean Liem Koen Hian?”

Sekarang ini perkara soeda dapet dibikin te-rang. Tjepet dan mengagoemken crimineele recher-che soeda oesoet dan bikin terang ini perkara. Da-lem tempo tjoema bebrapa minggoe politie soeda dapetken katerangan tjoekoep, penangkepan-pe-nangkepan dilakoeken beroentoen-roentoen dan be-gitoe sekarang soeda ketaoean siapa jang berdiri di belakang lajar.....

..

Kedoknja soeda lotjot.

Publiek tentoe mendjadi sanget terprandjat. Tida satoe manoesia bisa sangkah lebih doeloe ba-hoea pangoesoetan politie aken menoedjoe ka ini djoeroesan dan mengasih ini matjem kasoedahan, sedikitnja satoe kasoedahan boeat samentara wak-toe. Saorang jang terkenal dan ternama baik dalem siahwee Tionghoa, saorang jang manis boedi-baha-sanja, satoe sobat baik dari eigenaar „Siang Po” dan „Panorama” ternjata ada terdiri di belakang lajar. Di hadapan politie achir-achir toean Djie Siau-w Hoen, saorang dagang jang terkamoeka, lid-hestuur dari Chung Hwa Hui afdeeling Batavia, da-

lem djabatan mana ia diwadjiokken mangoeroes pa-kerdja'an reclasseering, soeda mengakoeh bahoea ia soeda menjoeroeng (aanzetten) orang lakoeken itoe kedjahatan.

Ini ada seperti meledaknja satoe bom dalem sa-toe kasoenjia jang senjap. Djikaloe papreksa'an politie mangoendjoek bahoea laen orang jang berdiri di belakang lajar, maka tentoe orang tida aken bra-pa heran, tapi toean Djie Siau-w Hoen — inilah sa-soenggoenja tida terdoega sama sekali. Lagian, se-kali-kali tida ada alesan aken toean Djie berboeat begitoe. Toean Liem belon perna menjerang pada-nja, ia poenja nama belon perna diseboet-seboet dalem halaman „Saing Po” atawa „Panorama”. Critiek-critiek jang toean Liem djatoken atas diri-nja bebrapa pamoeka Chung Hwa Hui tida perna merembet-rembet ianja, maka ia tida ada mempoen-njai satoe alesan, baik alesan langsoeng maepoen tida langsoeng, aken menjoeroeh orang bokong toean Liem Koen Hian. Publiek di Batavia poen oemoemnja taoe itoe. Makanja orang djadi saming-kin keras mendoega, bahoea ini perkara masi aken berboentoet lagi.

Benerkah ini oeroesan aken berkasoedahan le-bib pandjang poela? Ini doega'an kita tida moe-fakat. Djoega kita anggep, moestail sekali toean Djie Siau-w Hoen soeda berboeat itoe perkara atas iniatief dan kemaoean sendiri. Ini anggepan kita dasarken atas halnja kita kenal baik pada toean Djie, jang memangnja bisa dinamaken ada saorang jang baik. Ia tentoe tida maoe tjampoer laen orang poenja oeroesan dengan begitoe sadja dan kita tida pertjaja, bahoea ia telah berboeat perkara terseboet meloeloe sebab — seperti ia sendiri terangken — toean Liem Koen Hian telah serang Chung Hwa Hui dan bebrapa pemimpinnja. Orang tentoe me-rasa soengkan boeat permaenken ia poenja kahor-matan dan nama baik melinken lantaran satoe pa-koempoelan, dari mana orang ada mendjadi anggo-ta, dicritiek di dalem soerat kabar, sekalipoen cri-tiek itoe ada pedes dan tadjem.

Terpendang dari ini djoeroesan, djadinja pen-ting adanja itoe bagian kadoea dari pengakoehannja toean Djie Siau-w Hoen, jaitoe „sebab toean Liem telah serang bebrapa pamoeka dari Chung Hwa Hui”. Apakah ini ada koentjinja itoe rasia jang masi manjelimoeti itoe perkara panjerangan pada toean Liem Koen Hian, djoega sasoedanja toean Djie mengasih pengakoehannja itoe? Siapa taoe!

Apakah brangkali boeat goenanja itoe „pamoeka-pamoeka jang diserang” maka toean Djie djadi

lakoeken itoe perboeatan? Itoe orang tjoema bisa doega-doega sadja dan itoe ada bergantoeng pada tjara bagimana orang pandang itoe bebrapa hal jang di berbagi kalangan dalem siahwee Tionghoa orang soeda taoe.

Satoe hal boeat kita ada pasti: tida perdoeli ini perkara aken berboentoet lebih djaoe atawa tida, kita bisa kamoekaken banjak, babanjak sekali hal jang bisa mangentengken toean Djie Siauw Hoen. Faits d'excuses jang tida manjangkoet sama dirinja toean Liem Koen Hian, djadinja jang tida bisa membeneken ia (toean Djie) poenja perboeatan, aken tetapi jang membikin orang bisa mengarti, kenapa ia djadi gelap pikiran. Faits d'excuses jang lebih banjak mangoendjoek ia sebagai korban dari pada sebagai saorang jang berboeat kadosahan, maka djoega itoe poen mengasih alesan bagi kita aken menghampoeraken ia poenja kakeliroehan.

*
**

Sekarang ini perkara soeda mendjadi terang.

Adalah maenja sang Nasib jang boekan sadja panjerangnja toean Liem Koen Hian, malah djoega jang berdiri di belakang lajar telah lotjot kedoknja. Poen Chung Hwa Hui telah kasih liat ia poenja lembaga jang aseli. Di seblah atasan kita soeda mengoetaraken kita poenja kepastian, bahoea toean Djie Siauw Hoen lebih banjak ada mendjadi korban dari pada mendjadi pangandjoer dari itoe perboeatan.

Di hadapan politie ia telah manerangken, ia berboeat itoe perkara antara laen-laen lantaran dalem ia poenja toelisan-toelisan toean Liem Koen Hian telah briken critiek pedes pada Chung Hwa Hui. Ini katerangan dari toean Djie membikin ia poenja perboeatan itoe kaliatannja djadi ada mempoenjai hoeboengan rapat dengen itoe orang-orang jang telah dicritiek oleh toean Liem. Ini katerangan ada penting. Tapi djoega zonder itoe katerangan, semoea orang di ini kota taoe bahoea toean Djie ada berhoeboengan rapat dengen berbagi anggota dari hoofdbestuur Chung Hwa Hui jang telah diserang oleh toean Liem.

Njatalah saorang, jang mendjadi lid dari Chung Hwa Hui, lid bestuur dari Chung Hwa afdeeling Batavia dan mempoenjai perhoeboengan rapat sama Dagelijksch Hoofdbestuur dari Chung Hwa Hui, soeda menjjoeroeng orang lakoeken satoe kedjahatan. Kita pandang ini sebagai satoe tanda dari adanya satoe mentaliteit dalem kalangan kalangan jang mamikoel tanggoengan dari Chung Hwa Hui, satoe mentaliteit jang boekan sadja mendjemoehken, tapi

haroes diprotest dengen keras!

Chung Hwa Hui poenja pamoeka-pamoeka sering gembar-gembor bahoea marika poenja pakoempoelan ada terdiri dari orang² jang berderadjat tinggi dan terpladjar. Marika soeka gembar gembor bahoea dalem marika poenja kalangan ada teritoeng orang orang hartawan dan orang-orang jang mempoenjai gelaran, lebih djaoe orang sering tepok-tepok dada bahoea Chung Hwa Hui terdiri dari onderdanen Blanda jang sanget setia. Dalem statuten toch ada ditoelis, bahoea Chung Hwa Hui aken indhken wet-wet jang berlakoe di ini negri dan laen-laen perkata'an moeloek.

Tapi.....

Apa orang moesti bilang tentang satoe pakoempoelan dari kaoem terpladjar jang menggoenaken tenanganja satoe toekang bokong. Dngen gembar-gembor bahoea marika poenja anggota-anggota banjak jang hartawan dn terpldjar tinggi, marika sama djoega maoe bilang: Tjoba liat, kita, Chung Hwa Hui, kita ada orang-orang Tionghoa jang berderadjat tinggi di dalem ini negri. Jang laen-laen tida mssoek itoengan. Maka ada sanget katjiwa bahoea itoe „orang-orang Tionghoa jang berderadjat tinggi di dalem negri” tida bisa ambil laen djalan jang terlebih baik dari pada soeroe bokong orang djikaloe si pemimpin-pemimpin dicritiek dalem satoe soerat kabar!

Apa orang moesti bilang tentang satoe pakoempoelan, jang katanja terdiri dari onderdaan-onderdaan Blanda paling setia, tapi toch melanggar wet-hoekoem di ini negri? Di dalem kalangan Chung Hwa Hui orang tida perna kasih liwat satoe koetika boeat kasih njata itoe perindahan bagi Pamerenta dan bagi wet-wet jang berlakoe di ini negri. Tapi sekarang ternjata, itoe onderdanen jang setia, itoe law-abiding citizens, menjjoeroeng diberboeatnja satoe kedjahatan boeat bikin boengkem satoe lawan politik!

For Shame!

Dalem artikel „Am Wendepunkt?” dalem „Pamoranorama” Juni 1935, kita telah loekisken keada'an

CHIANG TSO PIN (X), ambassadeur Tiongkok di Japan waktoe sampe di Shanghai dalem verlof.

Chung Hwa Hui. Kita oendjoek, bahoea dalem ber- bagi kalangan dari Chung Hwa Hui ada timboel itoe soemanget-perlawanan. Kita koetib satoe arti- kel jang menarik dari soerat kabar „Mata Hari” boeat oendjoek pada pembatja „Panorama” bagi- mana Chung Hwa Hui samingkin berarakan. Orang- orang jang tjakep dalem Chung Hwa Hui — anto- ranja sadjoemblah hoofdbestuursleden dan sebagi- an besar anggota-anggota itoe pakoempoelan — ingin dorong kaloe ar H.H. Kan cs. Marika tentan- ken itoe perboeatan-perboeatan jang tida di’ingin, tiindakan jang mengheranken dari pimpinan atas, itoe soemanget jang djelek, di mana kapentingan particulier lebih dioetamakan dari kapentingan oem- oem. Marika tida ingin lagi kadekak-kadekoek meloeloe aken membikin terang moekanja bebrapa orang sadja.

Mendjadi terangnja itoe perkara panjerangan atas dirinja toean Liem Koen Hian aken mengasih satoe poekoelan seroeh pada Chung Hwa Hui, jang aken bikin itoe pakoempoelan mendjadi klepekan.

Sabelon papreksa’an politie berachir dan Pu- blik belon taoe ka djoeroesan mana panjelidikan menoedjoe, bebrapa anggota hoofdbestuur Chung Hwa Hui soeda oetaraken pada kita marika poenja perasa’an djemoeh boeat itoe panjerangan pange- tjoet. Marika oetaraken pengharepan soepaja poli- tie bisa bikin terang betoel ini perkara.

Tapi sekarang ternjata, si auctor intellectualis

ada saorang dari kalangan Chung Hwa Hui poenja pimpinan atas di Batavia. Sekarang ternjata, itoe panjerangan berasal dari kalangan Chung Hwa Hui.

Troesa mendjadi achli-noedjoem, orang nistjaja bisa ramalken, ini perkara nistjaja aken membikin maloewap takeran dari itoe anggota-anggota jang tjakep dalem Chung Hwa Hui. Boeat kita soeda mendjadi pasti, bahoea Chung Hwa Hui aken sampe pada adjalnja.

Dari berbagi anggotanja itoe pakoempoelan di Batavia kita soeda denger, bahoea marika soengkan mendjadi lid poela. Siapa bisa salahken pada ma- rika ini? Orang-orang manakah, jang normatken dirinja sendiri, ingin bernaeng di dalem satoe goen- doekan bersama orang-orang jang tjoema bisa goe- naken toekang bokong dalem satoe pertempoeran politik?

Begitoe djadinja perkara soe da terang.

Begitoe djadinja perkara soeda terang.

ngoetjoer dengan pertjoema. Djikaloe darah itoe bisa membikin berachir satoe terreur, jang kita te- lah toelis pada tiga minggoe berselang, soepaja siahwee Tionghoa terlolos dari satoe „organisatie” samatjem Chung Hwa Hui, maka kita merasa pasti sekali bahoea toean Liem Koen Hian poen nistjaja aken merasa poewas sama itoe pangorbanan.

OBSERVER.

Harimau dari Chao - Ch'eng

(Dongengan Tionghoa).

Di Chao-ch'eng ada tinggal satoe njonja toea bersama ia poenja satoe anak lelaki. Di mana itoe hoedjin tida mempoenjai soeami lagi dan ia sendiri soeda terlaloe toea aken bakerdja boeat dapet penghasilan, maka ia meloeloe mengandel pada ia poenja anak itoe.

Satiap hari itoe anak lelaki pergi ka dalem oetan oetan di pagoenongan boeat mangoempoel kajoe-kajoe jang ia bawa poelang. Kamoedian kajoe-kajoe itoe dipikoel ka pasar dan didjoeal di sitoe. Dari pendapatetan itoe pendjoealan kajoe, bisalah ia manontoet pangidoepan bersama ihoenja.

Tapi ternjata itoe hoedjin lagi apes sekali. **Pa-seatoe hari, selagi sang** anak pergi ka dalem oetan, sakoenjoeng-koenjoeng saekor harimau telah lompat ka loear dari satoe gombolan, manjerang pada itoe anak dan diseret pergi boeat didjadian korban.

Troesa ditjeritaken lagi bagaimana sedihnja itoe hoedjin toea koetika dapet taoe bahoea anaknja telah mendjadi korban harimau. Ia menangis menggeroeng-geroeng sembari banting-banting diri, tapi itoe semoea tida menoeloeng. Merasa penasaran, ia pergi pada tiekwan boeat adoehken ini perkara. Saking bingoeng lantaran ilangnja ia poenja anak, orang satoe-satoenja dari siapa ia bisa dapet idoepp, ia djadi was-was dan pikirannja djadi seperti orang jang tida bener.

Pada tiekwan ia lapor ini kedjadian dan sekalian minta tiekwan kaloearken prentah boeat... tangkep pada itoe harimau dan briken hoekoeman menoeroet wet!

Tiekwan djadi garoek-garoek kapala. Bagimana kah saekor matjan bisa dihoekoem menoeroet wet? Boeat tangkep, itoe perkara jang tida sebrapa soesah. Dengan sabar itoe pembesar tjoba hiboerken pada itoe njonja toea, aken tetapi ia-ini tida maoe mengarti dan mendesek aken tiekwan kaloearken soerat prentah boeat tangkep pada itoe harimau.

Saking mangindahken oesia tinggi dari itoe hoedjin dan djoega lantaran mengarti bagaimana perasahannja itoe njonja toea, tiekwan berdjandji boeat kaloearken itoe prentah. Tapi itoe hoedjin toea tida maoe pergi sabelon ia liat soerat prentah itoe ditoealis. Apa boleh boeat, tiekwan lantas toelis itoe soerat prentah dan menanja pada orang-orang seabawahannja, siapa jang ingin dapetken itoe titah boeat tangkep itoe harimau.

Salah satoe orang seabawahannja dari tiekwan, Li

Neng namanja, itoe waktoe sedeng berada di bawah pengaroehanja arak. Dalem keada'an sinting, Li Neng madjoecken diri dan sanggoepin boeat tangkep itoe matjan. Soerat prentah itoe lantas dipaserahken padanja. Dengen ini, hoedjin toea tieoe merasa poewas dan baroe maoe poelang ka roemahnja.

Samentara itoe, sasoeda ia poenja sinting linjap, Li Neng telah insaf, kagelohan apa ia telah berboeat. Tapi dengén lantas ia mendoega, bahoea ia poenja chef poen tentoe soeda kaloearken itoe soerat prentah meloeloe boeat senangin hatinja itoe njonja toea dan tida soenggoe-soenggoe soeroe ia tangkep harimau. Dengen berpikir begitoe, Li Neng telah mendjadi legah, maka ia diam-diam sadja zonder berboeat soeatoe apa boeat djalanken itoe prentah.

Berselang bebrapa hari ia mengadep poela pada tiekwan dan serahken kombali itoe soerat prentah.

— Mana itoe harimau? menanja tiekwan,

Ini pertanja'an membikin Li Neng djadi mefengak. Kamoedian ia menjataken pikirannja, bahoea ia anggcp tiekwan soeda kaloearken itoe soerat prentah setjara memaen sadja.

— **Memaen?** menanja teikwan. -- Kae keliroe! Dalem ini oeroesan tida ada perkara memaen. Kae soeda sanggoepin boeat tangkep itoe harimau, maka akoe tida bisa bebeken kae dari itoe kawadjiban!

Li Neng djadi terkedjoet sekali. Achir-achir, koetika llat ia tida bisa lolosken diri lagi dari itoe kawadjiban, ia minta perkenan aken minta pertoeoloengan pemboeroe-pemboeroe dalem itoe bilangan, perkenan mana ia telah dapet. Demikian ia koem-sadjoemblah pemboeroe dan tjari itoe harimau. Siang-hari-malem marika semboeni di gombolangombolan dan di poehoen-poehoen aken toenggoe datengnja itoe harimau, aken tetapi semoea itoe siasia belaka. Itoe harimau tida djoega maoe moentjoel.

Li Neng mengadep poela pada tiekwan dan toerken ia poenja daja-oepaja jang tida berhasil, atas mana tiekwan gandjar ia dengén hoekoeman rangket. Sampe satoe boelan ia belon djoega bisa dapet tangkep itoe harimau. Ia merasa sanget djengkel dan saking tida taoe apa jang moesti diberboeat, lantas ia menoedjoe ka bio Ch'eng-huang. Di sitoe ia telah thiamhio, kamoedian berloetoet di depan itoe patoeng soetji sembari menangis. Ia meratab soepaja Sinbeng toeloeng padanja.

Apabila menengok, dengan sanget terkedjoet ia dapet liat di pintoenja itoe roemah berhala ada ber-diri saekor harimau! Dengan braniken hati ia ber-kata:

— O, kae, harimau!..... Kaloe kae ada itoe binatang jang telah makan anaknja itoe hoedjin toea, kasihlah akoe ikat kae poenja leher dengan ini tambang.....

Itoe harimau berdiam sadja dan sekali-kali ti-da mangoendjoek gerak-gerakan aken manjerang. Pelahan-pelahan Li Neng dateng menjamperin dan koetika liat itoe binatang tida bergerak, laloe ia ikat lehernja itoe harimau jang mandah sadja diba-gimanain sekalipoen.

Li Neng lantas toentoen itoe binatang menoe-djoe ka kantor tiekwan dan bawa masoek ka dalem bal mana membikin penggawe-penggawe itoe kan-toran mendjadi terkedjoet. Koetika soeda dihadap-ken, itoe harimau lanfas ditanja oleh tiekwan:

— Apa kae telah makan anaknja itoe hoedjin toea?

Itoe matjan manggoetken kapalanja. Tiekwan berkata lagi:

— Menoeroet wet, satoe pemboeneh moesti di-hoekoem mati. Lebih djae, itoe hoedjin toea tjoema ada mempoenjai anak satoe-satoenja dan dengan boeneh anaknja itoe, kae bikin ia djadi kailangan panoendjang dalem pangidoepannja. Tapi djikaloe kae hendak berlakoe sebagi ia poenja anak, kae poenja kadosahan aken diampoenken.

Kembali itoe harimau manggoet. Itoe hoedjin toea lantas dipanggil dan dikasih taoe apa jang telah kedjadian dalem papreksa'an. Tatkala itoe harimau dilepas kembali, itoe hoedjin mendjadi sanget moerkah dan berkeras soepaja binatang itoe dibina-saken. Tapi orang soeda tida bisa berboeat apa-apa poela kerna tida ketaoean lagi ka mana itoe harimau telah malinjapken diri.

Besokannja pagi, koetika memboeka pintoe roemahnja, itoe hoedjin dapetken di sitoe saekor

mandjangan jang soeda mati. Kaliatan itoe mandja-ngan mempoenjai loeka-loeka bekas diterkam hari-mau. Itoe hoedjin keset koelitnja itoe binatang, potong potong dagingnja dan djoel di pasar. Boe-kan sadja dagingnja, tapi djoega koelit dan tan-doeknja itoe mandjangan oleh itoe hoedjin soeda bisa didjadiken doewit.

Demikian saban pagi, apabila ia boeka pintoe, itoe hoedjin selamanja dapetken bangke binatang mandjangan di depan pintoe atawa laen-laen bina-tang oetan. Setjara begitoe bisalah djoega ia idoe. Lebih dari itoe, ia poen bisa koempoel owang hing-ga dalem sedikit tempo sadja ia soeda bisa manoen-toet pangidoepan jang senang. Ini semoea ia doega pasti ada perboeatan itoe harimau jang merasa ber-dosa dan hendak tehoes dosanja dengan manoen-djang pangidoepannja itoe hoedjin.

Manginget begitoe, itoe hoedjin mendjadi lem-bek hatinja. Ia boekan sadja ampoenken dosanja itoe harimau, malah djoega djadi sajang pada itoe binatang seperti manjintaken anaknja sendiri. Tem-po-tempo itoe harimau poen dateng mangoendjoe-ning padanja, masoek dalem ia poenja roemah, ma-lah djoega tidoer di sitoe sebagi satoe binatang pia-raham jang djinek sekali.

Bebrapa taon poela itoe hoedjin telah maninggal doenia. Dengan oewang jang ia dapet koempoel, orang bisa atoe koeboer djinasatnja setjara pan-tes. Koetika sanak-koelawarganja itoe hoedjin lagi sembahjang di koeboeran, sakoeng-koeng saekor harimau lompat dari gombolan, hal mana membikin semoea orang jang ada di sitoe lari koetjar katjir. Di itoe koeboeran harimau itoe mengawoeng-awoeng tida brentinja, seperti djoega hendak ma-ngoendjoek ia poenja kasedihan boeat maninggalnja itoe hoedjin toea. Satelah itoe, ia lantas malinjapken diri poela.

Boeat peringetan kasetia'annja itoe harimau, di itoe koeboeran didirikan satoe batoe peringetan dengan hoeroef-hoeroef: „Harimau jang Setia". Ini batoe peringetan sampe sekarang katanja masi ada.

Semoea orang jang kepingin makan enak

moesti simpan potongan Maggi's Bouillonblokjes di roemahnja. Maggi's Bouillon membikin barang san-tapan² jang sederhana mendjadi santapan jang begitoe lezat sehingga di socka sekali oleh orang² jang ternama. Santapan nesi dan sajoer rasanja lezat sekali kalau di pakaikan Maggi's Bouillon Garam dan boemboe-boemboehan soedah di pakaikan didalamnja Maggi's Bouillonblokjes; ia hanja haroes di hantjoerkan sadja dengan air panas di dalam mangkok.

Awes dengan nama **MAGGI** dan etiket² merah dan koening

dan tjap- pabrik

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dari boekoe tjatetan satoe soldadoe *)

Oleh Dragoslav Gorodinat.

Semalen kita poenja divisie telah berlaloe dari Nish dalem keada'an tjape. Ini ada satoe tipoe paparangan. Kita tinggalken itoe kota jang kosong, terbenam dalem gelap goelita. Rodanja kreta-kreta meriam mengasih denger soeara gretekan di sepandjang djalanan. Saban-saban sang koesir memaki dan mangoetok dengan sengit, seperti soearanja petasan jang santer dan menganggoe kasoenjian. Officieren jang berkoeda terkadang bertreak-treak dengan soeara serak, mengasih commando jang tida satoe manoesia dengerken.

Kita, soldadoe-soldadoe Servie, berbaris teroes sembari sabentar-bentar batoek, berloeda dan tjoba endoes itoe hawa malem jang njaman dengan kita poenja lobang idoeng jang soeda penoeh loempoer. Kita tida bitjara apa-apa, selaennja mangoetok kalkanaboet, sebab kita lagi djengkel. Boekan djengkelin politici atawa radja-radja atawa Servie poenja kamerdika'an atawapoen gelonja dan tida bergoenanja paperangan. Ini matjem kadjengkelan kita sediaken boeat kita poenja waktue - waktue mengaso di dalem koeboeh - koeboeh atawa di satoe kilang jang soenji apabila kita dje-moer diri sembari telandjang di sinar matahari dan bersihkan kita poenja hadan. Kita hanja djengkel sebagai satoe soldadoe biasa. Kita poenja peroet kosong dan kita poenja badan pada lelah. Kita djengkelin, apa ini aken berdjalan teroes sampe kita dapetken satoe loeka jang bikin tamat segala apa. Djikaloe, di itoe sa'at, Radja dari saloeroe Servie berdiri di depan kita dengan kapala agama jang berdjenggot poetih dan doea-doea andjoerken kita berklai boeat djaga kahormatan kita poenja negri; djikaloe di atas kapala marika, sarombongan bidadari soetji mengasih denger tetaboehan jang merdoe dan oelap-oelapken bendera Servie, nistjaja kita aken bilang: „Soedalah! Djangan banjak tjape hati. Kita sekarang soeda mendjadi achli dalem ini perkara boenoe-memboenoe!

Tapi djikaloe Radja bilang: „Lagi bebrapa hari kae-orang masing-masing aken dapet aer mandi jang anget dan saboen wangi; dapet pakean dalem

SABOEN AFRIDOL

Saboen mandi jang mengandoeng obat boeat dinegeri panas.

jang bersih, brandy, hidangan jang ledzat, daging dan potatoes", tentoe kita aken bersoerak dan madjoe dengan goembira.

Dan djikaloe ia tambahkan: „Sasoedanja itoe, satoe pembaringan jang bersih dan empoe me-noenggoe kae poenja toeboeh, dengan satoe prampoean jang elok, berbadan anget dan wewangian jang haroem", tentoe sekali kita aken madjoe dengan tida perdoeliken segala apa, goembira sebagai orang-orang jang menang perang.

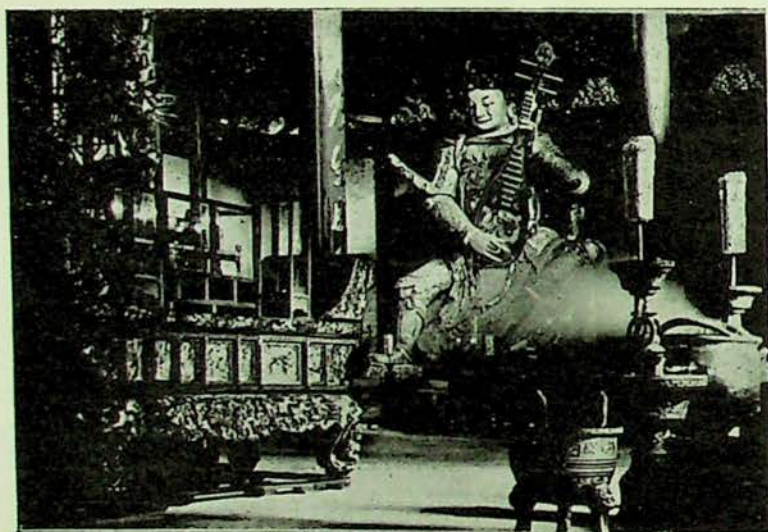
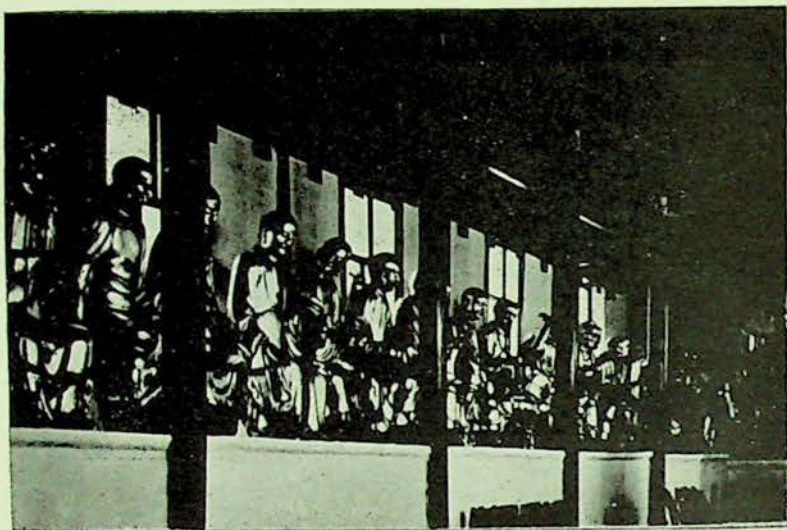
Di belakang kita, kita tinggalken raroentoeknja itoe djalanan-djalanan spoor. Kemaren poenja ti-poe-paperangan mamoestiken kita linoengken itoe djalanan spoor. Ini hari poenja ti-poe mamoestiken kita roesakin itoe, soepaja tentara Bulgaar jang mangedjar kita tida bisa madjoe tjepet. Soengei Morawa mengalirken aer bandjir dengan deras sekali. Kita malintasken itoe soengei, laloe brenti sabentar boeat pasang dynamiet dan bikin ambroek djembatan di itoe soengei. Tentara Bulgaar nistjaja aken ilang banjak tempo dan soldadoe dengan memasang eretan-eretan meliwatken soengei terseboet. Marika aken ilang lebih banjak soldadoe poela di waktue malintas ka sebrang. Ini ada salah satoe kagelohan dari paperangan. Kita manda patah leher boeat santousahken satoe djalanan spoor dan sasoe-danja kita dapet santousahken, kita moesnahken poela itoe dan laen orang boleh pasang lagi dari baroe. Ini ada ilmoe-perang, sobat, dan soldadoe-soldadoe ketjil ta'oesah poesingin kapala tentang itoe.

Kita liwatken itoe djalanan jang penoeh loempoer dari lembah Toplitz sedari di waktue fadjar. Aer soengei maloewap ka daratan, sedeng oedjan jang tida brentinja membikin itoe lembah mendjadi satoe telaga. Pantesnja ada ditrima kabar, bahoea

*) Salinan merdika dari „Nineteenth Century”.

Gredja Ling Yin (Hangchow)

Atas kiri: Bagian depan dari itoe gredja. Atas kanan dan seblah: Patoeng-patoeng soetji jang terpoedjah dalem itoe roemah berhala. Gredja Ling Yin ada roemah berhala paling besar jang ada terdapat di pagoenoe-ngan-pagoenoengan di sakiter telaga Shi Hu, dan mempoenjai tida koe-rang dari 500 patoeng soetji.

Satoe pemandangan di pagoenoengan sakiter telaga Shi Hu, Hangchow waktoe moesin saldjo.

tentara Bulgaar katinggalan djaoe di belakang, sehab di waktoe lohor kita dapet prentah boeat diriken koeboe-koeboe. Kita bertempat dalem satoe doesoen jang kosong. Laen-laen regiment berpentjar-pentjar di seblah depan, terbenam dalem itoe pedoet jang tebal.

Kita poenja compaignie bertempat dalem satoe goedang besar. Kita lantas njalahken api dan koempoel roempoet kering boeat pembaringan. Boleh djadi kita bisa keringken doeloe pakean sabelon kita dapet titah aken djalan lagi. Sigra itoe goedang penoeh sama baoh apek jang berasal dari kita poenja badan. Kita berkoempoel-koempoel deket api, djoega Captain Baysha jang biasanja kita maloein dan jang ini kali tida bedah seperti laen-laen kawan kita. Ia bitjara tjepet dan pelahan.

„Kita tida aken dapet makanan sampe di Yas-tebratz. Ini doesoen kosong dan tida ada apa-apanja sama sekali. Kita makan abis makanan jang kita bekal. Tjobalah mengasoh sabentar. Akoe dapetken thee extra lebih banjak”.

Saja taoe betoel apa jang saja bekal dalem tasch jang saja gendong di belakang. Tida lebih dari anem inches salami jang soeda keras seperti batoe. Saja terpaksa moesti gragotin itoe. Di sini kita tida aken dapet brandy, sasoeda bertempoer dengan mati-matian di itoe djalanan spoor. Thee. Kita moesti himat sama itoe.

Selagi saja mangoetoek saja poenja peroentoe-

ngan jang boeroek dan segala-gala, mendadak Misha nerobos masoek. Matanja beringas dan sembari angkat tangan ia berseroe: „Babi!”

Saja kira Misha mendjadi gila. Kaloe ada jang djadi gila, itoe memang tida heran. Maka saja deketin padanja, tapi ia dorong saja kesamping semhari berseroe: „Mana Captain? Akoe telah ketemoeken bebrapa ekor babi! Babi-babi idoe! Babi di dalem kandang!”

„Cheers boeat Misha!”

„O, Misha jang baek!”

„Orang jang pande manjloem baoh di mana ada makanan!”

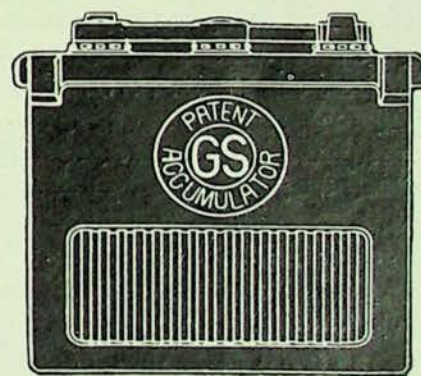
„Ia patoetnja djadi generaal!”

Seantero compaignie berseraboetan kaloe araken ikoetin Misha dan Captain menoejdje ka satoe tanah-pertanian dengan liwatin itoe djalanan-djalanan jang penoeh loempoer. Soldadoe-soldadoe dari laen compaignie pada tongolken kapala, awasin kita deagen heran dan gegaroek tida gatel. Sakoengoenjoeng kita brenti brisik. Kaloe kita brisik, bagaimana Misha bisa tjoem lagi itoe baoh makanan? Mendadak di depan kita terliat itoe kandang babi dengan berbagi ekor babi jang gemoek-gemoek. Kita seperti meliat sorga!

Kita saling pegangan tangan dan berdansadansa dengan girang. Captain panggil Voya, si toekang djagal, dan Simeon, si orang tani. Berdoea'an marika dapet titah aken tangkep saekor babi betina

**HARGANJA
PADA
WAKTOE-
INI!**

ACCU

G.S.

Accu jang baik sekali, djoega boekan mahal. Jang itoe, orang mendengar bertanjakan sehari-hari. Tetapi kita mengoendjoek apa-apa sahaja dengan harga moerah, dijikalau kelakoan djoega baik sekali.

Accu G.S. betoelnja sesoeatoe jang mempoenjai oemoernja pandjang, lagi . . . . boekan mahal. Harganja adalah pada waktoe-ini.

Membeli accu G.S. artinja mentjadang biaja akan engkau poenja auto. Accu-accu G.S. ada tersedia pada.

LINDETEVES-STOKVIS

jang paling gemoek. Kita bersoerak-soerak dan mangandjoerken koetika iaorang saling oedak dan pating kadjoengkel-djoengkel di dalem itoe kandang.

Achir-achir dengan sapotong tambang Simeon bisa sengkilit kaki belakangnja itoe binatang. Voya bikin persedia'an. Koetika babi itoe dipotong, kita rasanja tida tega meliat. Berbagi antara kita plengosken moeka, kita, orang-orang jang biasa menggoenaken bajonet dan biasa tantjep itoe di toeboeh sesama manoesia.

Kita balik ka tempat pangasohan kita sembari bersoerak-soerak.

Ini malem kita soenggoe moedjoer. Kita tjoeri satoe tahang anggoer Topitza dari satoe roemah-makan di satoe doesoen jang berdeketan dan berbagi kawan kita soeda mangigel-ngigel dan goembira di bawah pangaroehnja itoe minoeman. Saja rebahkan toeboeh di atas itoe pembaringan dari roempoet kering, sebab saja maoe mengason doeloe sabelonnja bertempoer dengan itoe anggoer jang enak sekali.

Apa jang kedjadian di tempo jang liwat, bebarang poeia depan mata saja. Saja menampak ajah saja, dalem uniform sebagai kolonel, berpudato di hadapan sarombongan student dari midrasa, satoe hari sabelon ia masoek dalem kita poenja regiment, dengan siapa ia toeroet bertempoer selama taon 1912 dan 1913. Saja seperti denger poeia itoe njanjian kebangsa'an jang merdoe. Saja koetirken ajah. Apa ia bisa timboelken kita poenja kagoembira'an? Ia loekisken Europa sebagai satoe papan tjatoer dengan Frankrijk dan Duitschiand sebagai queens jang berhadapan satoe sama laen. Servie hanja satoe pion. Kita dengerken dengan tida oetjapken satoe perkara'an. Itoe bendera-bendera ketjil jang kita pegang, tergantoeng dengan lemah di antara kadoea dengkoel kita. Ajah maneroesin: „Ini semoea ada sanget tida beroentoeng..... teroetama boeat kaoe, orang-orang moeda... Beladjarlah djadi soldadoe-soldadoe jang baik!”.....

Itoelah seperti satoe thabib mengasih nasehat-nasehat pada kita, bagaimana moesti djaga djangan sampe kasehatan kita mendjadi ambroek.

*

Satoe millioen orang-orang pelarian bangsa kita moelai liwat di oedjoeng Oetara dari selat Yankova. Di belakang marika ada mengiring kita poenja angkatan-perang dari Oetara, doearatoes riboe djawa, jang moendoer meliwatken Shumadia. Tentara Duitsch mangoedak pada marika ini. Djikaloe tentara Bulgaar terobos kita poenja garisan di ini tempat, maka kita poenja angkatan perang dari Oetara dan kita poenja orang-orang pelarian aken terkoe-roeng. Selat Yankova aken mendjadi satoe koeboe-

ran besar, anempoeloe K.M. pandjangnja.

Kita moelai pandjat itoe lamping-lamping goenoeng. Sergeant Sloboda, jang dikirim doeloean, balik kombali dengan bawa kabar paling baik jang kita perna denger sedari banjak boelan. Lobang-lobang perlindoengan soeda digalih boeat kita dan dipertegoehken. Ia bilang, tempat mengasoh di sitoe ada serbah enak seperti satoe gedong di Belgrado. Memang tida ada pakerdja'an jang kita lebih bentji dari pada gali lobang perlindoengan. Kita saban saban moesti paserah itoe pada laen-laen orang djoestroe selagi kita moelai betah bertempat di sitoe. Semoea goembira koetika denger itoe kabar baik, saolah-olah kita lagi berangkat poelang.

Kita sampe di dalem itoe lobang-lobang perlindoengan jang sasoenggoenja ada loewas dan enak. Kita koempoel daon-daon jang baroe rontok, bawa itoe masoek ka tempat mengasoh di dalem taman, toetoepe itoe sama kaen lajar soepaja bisa mendjadi pembaringan jang empoek. Poenoe-poenoe jang terietak di belakang kita poenja lobang perlindoengan mengasih kita kajoe-kajoe jang perioe boeat njalahken api. Kita bersihkan senapan sampe mengkilap dan pasang itoe di masing-masing tempatnja di dalem itoe lobang perlindoengan. Kita pasang kawat-kawat doeri di depan lobang itoe soepaja kita poenja tetamoe-tetamoe tida bisa masoek. Kita bersihkan badan, tjoekoer djenggot dan bersihkan uniform. Djoega masi ada tempo aken pergi memboeroe klintji. Kaloe tembak-manembak soeda dimoelai, maka sekalipoen klintji tida aken terdapat lagi di itoe tempat.

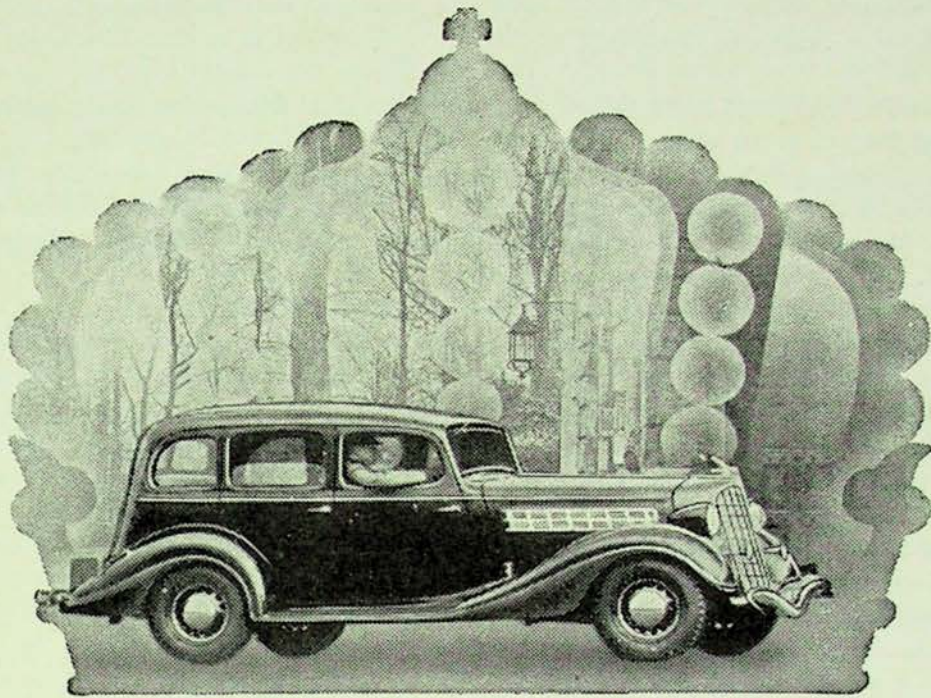
Pelor-pelor tida abis-abisnja dibawaken pada kita, terangkoet oleh koeda-koeda ketjil dari itoe selat di lamping goenoeng-goenoeng. Ratoesan meriam goenoeng jang ketjil ditaro di tempat-tempat jang baik di seblah belakang kita. Senapan masi ada begitoe banjak, hingga kita bisa dapet jang baroe djika kita ingin. Tapi kita soeda begitoe sajang pada kita poenja Sindya, jang sedari sakean lama mendjadi kawan kita.

Di itoe malem kita dapet tidoer sedikit. Kita moelai soeka sama pangidoepan di ini pagoenoengan. Di malem kadoea, groep pertama dari kita poenja verkenners telah balik kombali dan mengasih kabar, patrouille dari moesoe terpisa kira anem kilometer dari kita. Groep kadoea masi belon balik dan mangoenggoe gerakan moesoe.

Kita bersantap sebagai prins-prins, kamoedian lempengin badan di atas kita poenja pembaringan dari daon-daon kering.

Captain Baysha mascek di tempat kita. Kita bangoen, tapi ia kasih taoe, boleh tidoer teroes. Ia doedoek seperti laen-laen kawan kita dan bitjara dengan kalm.

RADJA-RADJA DJALANNJA!

Itoe-lah auto Hudson dan Terraplane jang baharoe. Diatas djalan jang baik dan tentoe diatas djalan jang djelik. Tiada lain auto dari dia poenja pangkat jang boleh melintas dia, tiada lain auto jang mendekati dia adapoen tentoenja diatas djalan, dia poenja koeasa akan selekas menaikkan tjepetan jang heran, lagi dia poenja roepa. Tetapi lagi poela-itoe, sentosa anteroe! Sebab auto Hudson dan Terraplane memberi akan barang baharoe dalam tahoen 1935 satoe kekerasan anteroe daripada wadja dan tambahan poela, bahagian di-memperbaiki tiada terbilang. Terdekat auto jang baharoe betoel, waktoe-ini djoega auto jang selamat sekali. Engkau djoega soeroeh berkenal-kenalan kiranja dengan perihal-perihal jang terlampau dari adat auto-auto-itoe poenja. Akan itoe, kita poenja bahagian berdagan-auto soeka memberi djalan, dengan soeka hati, dengan satoe berkandaraan-pertjobaan.

L I N D E T E V E S - S T O K V I S

HUDSON „6” EN „8” TERRAPLANE „6”

„Besok brangkali kita bakal trima koendjoe-
ngan dari kita poenja soedara-soedara Bulgaar.
Dalem taon 1913 marika soeda tinggalkan fihak
kita, koetika melawan tentara Toerkie dan djadi
kita poenja moesoe. Marika inginken selat Yankova
dan hendak poekoel kita poenja angkatan perang
dari Oetara. Djikaloe marika bisa liwatken kita, itoe
artinja kamoesda'an bagi Servie. Kae-orang taoe,
apa jang kae-orang moesti berboeat. Slamet malem,
toean-toean.”

Koetika Captain Baysha berlaloe, Misha lom-
pat kaloear dari itoe lobang tempat mengasoh aken
preksa boeat pangabisan kalih kita poenja senapan
masin. Bebrapa menit kamoedian ia balik kembali.

„Akoesoe soeda bisikin Sindya,” ia kata, „di bawah
ia poenja salimoet. Akoesoe kasih taoe padanja, apa

kita moesti berboeat dan ia kata, akoe ada satoe
bantong kaloe mengira ia tida taoe siapa adanja
itoe orang-orang Bulgaar. Ini boekan lagi aken
mendjadi satoe pertempoeran biasa. Satoe gandje-
lan hati antara soedara dan tetangga.”

Besok pagi-pagi itoe tentara Bulgaar telah
mahloemken marika poenja kadatangan dengan
tembakan artillerie. Sigr marika dapet djawaban
dari kita poenja meriam-meriam. Pertempoeran
soeda moelai, tapi kita, jang berada di lobang-lo-
bang perlindoengan, belon masoek itoengan. Kadoea
fihak tjoema saling manembak sama meriam. Dari
banjaknja pelor meriam jang melajang di atas ka-
pala kita, kaliatannja seperti djoega kita poenja me-
riam-meriam sama banjaknja seperti djoemblahnja
itoe poehoen di dalem oetan di belakang kita. Itoe

soeara riboet berdjalan teroes boeat sakean lama. Tapi sebab kita tida bisa liat fihak sana poenja karoesanan, maka tembak-tembakan brenti. Kita pada balik ka kita poenja lobang pangasohan.

Streten, jang toeroet groep verkenners kadoea. telah balik. Ia kasi slamet pada kita boeat itoe tjara memasang kawat-kawat doeri. Ia bilang, tentara Bulgaar terdiri dari delapan divisies dengan kakeatan penoeh. Kita ada doea divisies, tapi kita merasa sanggoep lawan padanja, kita ada banjak pelor dan kadoedoekan kita di ini pagoenengan ada lebih tegoe. Kita merasa katjiwa, jang kita tida aken dapet kans aken bertempoer rapet. Kita aken girang kaloe bisa berhantem sama bayonet.

„Ka lobang perlindoengan! Ka lobang perlindoengan!”

„Kita lari ka masing-masing positie kita, bertreak-treak sebagai orang liar. Kita tida bisa liat moesoe jang berada di bawah kita. Kita taoe marika ada di bawah, sebab gombolan-gombolan pada bergerak. Roepanja marika merajap dengan pelahan. Meriam-meriam besar tida satoe sa'at brenti menembak. Di atas kapala kita, pesawat oedara dari tentara moesoe melajang poelang-pergi aken tjari positie dari kita poenja meriam-meriam. Kita ada mempoenjai begitoe banjak meriam. hingga tentoe tida soesah dikatemoeken. Tapi itoe pesawat-pesawat oedara merasa sedikit soeker aken balik kombali ka tempatnja.

„Api! Api! Api!”

Soeara trompet pertanda'an kadengeran njaring. Soeara tembakan-tembakan lantah kadengeran brisik sekali, saolah-olah orang lagi berada dalem noraka. Kita poenja senapan biasa, senapan masin dan meriam meriam besar moentahkan pelor-pelor pada moesoe.

Doea band pelor kita telah tembakin dengan kita poenja Sindya dengan tjepet sekali. Tapi kita tida dapet kasenangan. Kita tida bisa liat itoe soldadoe-soldadoe Bulgaar dan tida bisa liat marika djato. Kaloe kita liat ada gombolan jang tergojang, maka kita goejoer itoe sama pelor sampe itoe gombolan brenti bergojang. Misha tida soeka sama ini matjem perklaian. Sakoenjoeng-koenjoeng Captain, jang tjoema terpisa bebrapa pas dari kita dan pegang ia poenja kijker berseroe: „Bagoes, Corporal, tadi akoe itoeng ada seblas!” Misha djadi goembira dan kombali kash bakerdja senapan masin.

Kita poenja tembakan dari lobang perlindoengan pelahan pelahan mendjadi koerangan. Ini roepanja mendjadi satoe oedjian bagi itoe soldadoe-sol-

dadoe Bulgaar dengan marika poenja patrouille jang didjalanken di moeka. Kita harep marika tida djadi djerih. Ini pakerdja'an tida ada ambil tempo lebih lama dari doepoeloe menit, tapi seantero pagi kita mcesti berada di tempat djagahan kita. Kira di waktue tengahari saja masoek ka kita poenja tempat mangasoh dan ambil roti dengan salami. Selagi kita bersantap, tentara Bulgaar tida mengganggoe.

Di waktue lohor kita liat sadjoemblahe besar tentara Bulgaar, dalem pakean bruin, bergerak di bawah goenoeng sebagai semoet. Ini ada moesoe poenja barisan besar. Marika moelai merajap madjoe. Kita poenja meriam-meriam besar ditoejdjoeken pada marika. Sekarang kita bisa liat karoesanan-karoesanan jang terbit di antara marika lantaran kita poenja pelor-pelor. Marika poenja pelor-pelor meriam masi melajang di atas kapala kita, mentjari kita poenja meriam-meriam soepaja bisa hoengkem sabelon marika poenja infanterie roesak banjak.

Marika madjoe teroes dan sakoenjoeng-koenjoeng terloepoet dari tembakan kita poenja meriam-meriam. Kamoedian soeara brisik laen matjem telah terdenger dari belakang kita. Satoe orang berseroe: „Liat, itoe meriam-meriam goenoeng, ada ratoesan djoemblahe dan semboerken granaat. Tjoba liat!”

Bagimana tentara Bulgaar bisa sanggoep madjoe teroes di bawah oedjan granaat, itoelah ada soeker dimengarti. Marika merajap teroes, tapi masi tida bisa kena katembak oleh kita. Biar ken sadja marika memaen sama granaat sakoetika lama.

Doea djam meriam meriam di belakang kita ikoetken merajapnja itoe soldadoe-soldadoe Bulgaar. Apakah kita aken dapet kans?

„Api! Api! Api!” berboenji trompet kita.

Pelor dari moesoe moelai menghantemin tabengan besih dari kita poenja Sindya.

Misha berseroe: „Pergilah, kae-orang berdoea. Goenaken kae poenja senapan, akoe oeroes sendiri ini perkara sama Sindya!”

Sekarang kita bisa liat dan merasa senang. Itoe soldadoe-soldadoe Bulgaar merajap, bangoen dan terplanting di tanah. Loop dari saja poenja senapan ada panas sekali. Kita tembakin banjak tentara Bulgaar, tapi marika masi madjoe.

Toedjoe hari marika lukoeken serangan berolang-oelang. Sampe di malem katoedjoe kita dikabarken, bahoea kita poenja angkatan perang dari Oetara dan kita poenja orang-orang pelarian soeda liwat selat Yankova dengan slamet. Kita angkoetin barang-barang kita dan bakar apa jang katinggalan.....

Toekang-toekang njanji jang populair dari seloeroeh Indonesia

dan krontjong-orkest jang bagoes dipoelau Djawa,
menjanji dan main boeat toean.

Dan toean mendengarkan dia seperti djoega merika itoe
ada doedoek dikamar roemah toean sendiri; ini semoea
maka bisa terdjadi ialah lantaran terang kedengarannja
soeara dengan :

ERRES K. Y. 110. Semoea orang sekarang bisa mem-
poenjai radio. Tjoema f 140,— boleh djoega dibajar
menjitjil, compleet dengan lampoe Philips, snoer, steker
dan sebagainya.

ERRES

LINDETEVES - STOKVIS

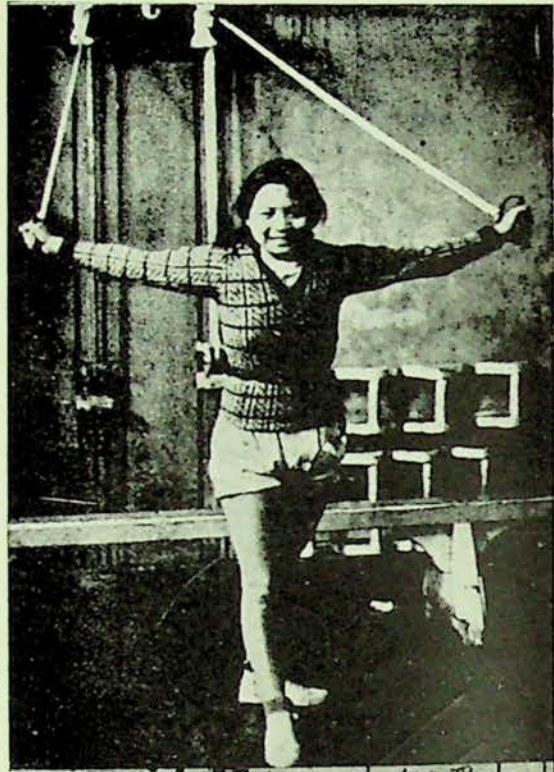
Doenia Sport

PAMANDANGAN VOETBAL MINGGOEAN.

Djikaloe ini pamandangan sampe di tangan pematja, maka roda competitie V.B.O. boeat seizoen 1935/36 nistjaja soeda moelai terpoeter poela. Boewat samentara baroe dimoelai dengan klas-klas rendahan, kerna bijzondere wedstrijden, sepertinja Shanghai-wedstrijden dan Palembang-wedstrijden masi mangoengoe giliran, Menoeroet indeeling baroe dari competitie ini seizoen, ternjata, VIOS telah dipertahanken dalem 1e klasse, hingga dengan begitoe, klasse terseboet djadi terdiri dari delapan pakoempoelan dan pergoeletan aken mendjadi lebih rame.

Voetbalenthusiasten Tionghoa di Batavia pasti sekali aken toenggoe dengan tida sabaran debut dan prestatie lebih djaoe dari marika poenja masing-masing favoritien dalem ini competitie, jaitoe U.M.S. dan, itoe 1e-klasse baroe T.N.H. Teroetama debut dari jang terseboet belakangan pasti sekali aken menarik perhatian. Pembagian klasse dari V.

Djoega kita poenja soedara-soedara prampoean di Tionghok insaf kefaedahan pergerakan badan. Ini ada Miss Wang Yen Mai selagi train.

B.O. ini seizoen, kita toeroenken di bawah ini dengan lengkap, dari mana orang aken bisa liat, bahoea boekan sadja dalem top-klasse, hanja djoega di klas-klas rendahan pergoeletan aken kedjadian lebih rame:

1e klasse:

Oliveo, Hercules, B.V.C., Vios, S.V.B.B., U.M.S., S.V.J.A. dan T.N.H.

2e klasse A:

U.M.S. 3, Assihaam 2, S.V.B.B. 2, Hercules 2, B.V. V. 1, Sparta 1, V.V.M. 1 dan Oliveo 3.

2e klasse B:

U.M.S. 2, Asshaam 1, Oliveo 2, T.N.H. 2, Vios 2, S.V.J.A. 2 dan B.V.C. 2.

3e klasse A:

S.V.J.A. 3, T.N.H. 4, U.M.S. 5, B.V.V. 2, C.R.C. 1, Oliveo 4, Sparta 3, V.V.M. 2 dan Vios 4.

3e klasse B:

C.R.C. 2, Sparta 2, T.N.H. 3, Hercules 3, S.V.B.B. 3, V.V.M. 3, Vios 3, B.V.C. 3 dan U.M.S. 4.

4e klasse A:

S.V.B.B. 4, V.V.M. 4, Vios 5, U.M.S. 6, C.R.C. 3 dan Sparta 5.5

Bekers jang aken dipereboetin dalem competitie dari Batavia Badminton League ini seizoen.

*Siapa brani? — Miss Lie Ming Hui
bersiap aken samboet kadatengan sa-
toe lawan dalem boksring.*

tetamoe teroes ka Malang dan berhadapan dengan Bondsteam Malang. Hasil ini wedstrijd tida begitoe mamowasken bagi Shanghai team dan marika moesti merasa poewas dengan satoe draw (4—4). Hari Saptoe marika maen di Soerabaja versus Bondselftal di itoe tempat. Di sini iaorang telah telan kekalahan kadoea, satoe kekalahan ketjil (1-0), sedeng besoknja marika berhadapan dengan „Tio'g-hoa" dan telah dapetken satoe kemenangan jang

4e klasse B:

Assihaam 3, B.V.C. 5, Hercules 5, T.N.H. 5 dan U. M.S. 5.

4e klasse C:

B.V.C. 4, S.V.J.A. 4, Oliveo 5, Hercules 5 dan Sparta 4.

Chung Hsioh telah oendoerken diri dari V.B.O. dan masoek djadi anggota dari Sportbond Buitenzorg.

Shanghai team telah teroesken ia poenja tournee. Minggoe doeloean kita wartaken itoe kasoedahan ma njedihken jang telah dialamken di Solo, jaitoe versus Vorstenlanden XI di mana Shanghai telah ditjoekoerin 6—1, kakalahan pertama dan paling besar jang sampe sabegitoe djaoe dialamken oleh itoe tetamoe-tetamoe. Dari Vorstenlanden itoe tetamoe-

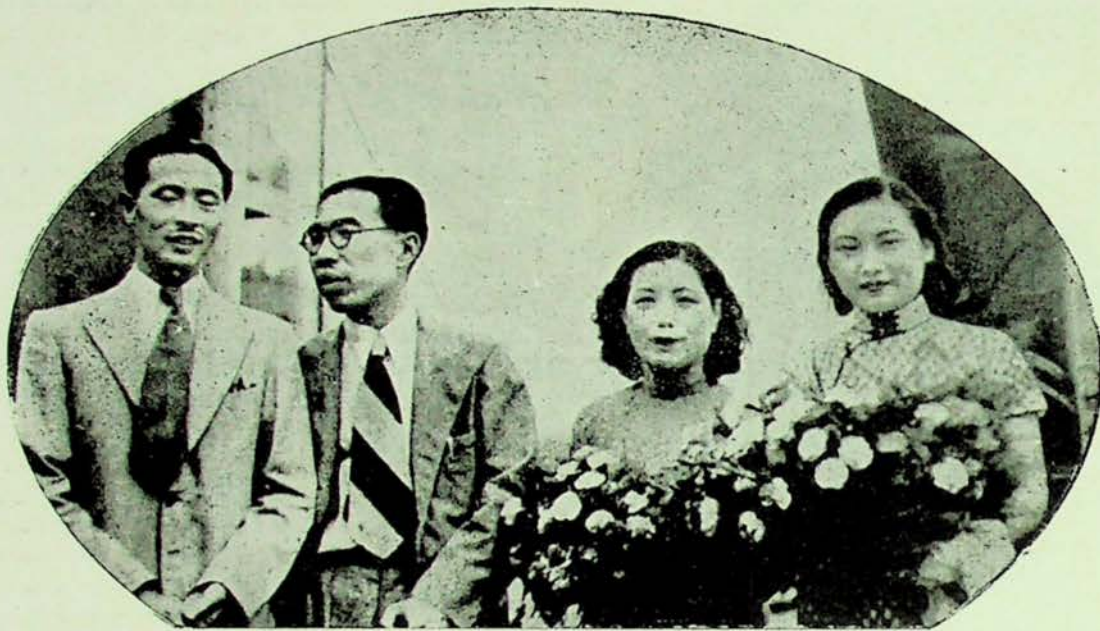
djoega ketjil (2—1). Di hari Rebo iaorang moesti oekoer tenaga dengan Excelsior dan sampe ini pamandangan ditoelis, kasoedahan dari ini pertandingan belon dikatahoei. Dari Soerabaja marika aken teroes ka Semarang, kamoedian balik ka Batavia di mana moesoe-moesoe jang koeat soeda manoenjoe marika ponja kadatengan. Oemoemnja ada diharep soepaja sateroesnja Shanghai nanti aken bisa peroleh hasil-hasil terlebih baik. Kasoedahan-kasoedahan jang didapetken sampe sebegitoe djaoe:

Shanghai — Oliveo	3—2
Shanghai — Cheribon Com.	2—1
Shanghai — Bandoeng	3—1
Shanghai — UNI	1—1
Shanghai — Solo	5—2
Shanghai — Vorstenlanden	1—6
Shanghai — Djokja	1—1
Shanghai — Malang	4—4
Shanghai — Soerabaja	0—1
Shanghai — Tionghoa	2—1

Miss Lee Sok Sok pilih sport jang lebih „actie", jaitoe golf.

Butterfly Wu, koetika sampe di Hongkong dari Rusland, telah dapetken penjamboetan jang goembirah.

Film

GRACE MOORE TERHAROE.

Kira kira toedjoe taon berselang Grace Moore telah oendjoek debut di atas tooneel dari Metropolitan Opera House, New York, di mana ia kasih denger njanjian dalem itoe rol Mimi dari Puccinni poenja „La Boheme”. Sekarang kombali ia telah oelangken itoe debut di atas tooneel dari itoe Opera House djoega dan menjanji di dalem itoe rol djoega.

Debut pertama kedjadian dalem pangidoepan jang sabenernja. Sebagai satoe gadis jang hatinja merasa takoet-takoet ia hadepken New York poenja opera publik jang tjerewet dan kasih denger njanjian di dalem itoe rol sebagai itoe modiste jang tjantik. Toedjoe taon berselang, boeat goenanja film, ia oelangken itoe debut dan berlakoe saolah-olah satoe nona jang merasa takoet-takoet mengoendjoekin ia poenja kepandean pada publik opera. Ini kedjadian dalem keada'an jang sama dramatischnja seperti dalem pangidoepan jang aseli.

Ini ia telah kasih oendjoek dalem ia poenja production kadoea boeat Columbia. Sebagai satoe zangeres, ia soeda dapetken itoe kahormatan

boeat oendjoek kepandeannja di atas satoe tooneel bikinan, jang romannja sedikit poen tida bedah seperti tooneel dari Metropolitan Opera House jang terseboet.

Koetika Miss Moore bertindak di atas itoe tooneel tiroean di dalem studio Columbia, ia tida bisa semboeniken lagi kaheranannja meliat bagaimana sanget tjojok itoe tooneel telah ditiroe, sampe pada bagian-baginnja jang paling ketjil sekalipoen. Apabila lajar-depan terboeka, ia bertindak di atas itoe tooneel tiroean aken njanjiken satoe duet dengen Michael Bartlett dalem rol Rodolfo dalem bedrijf pertama dari „La Boheme”. Miss Moore poenja soera goemeter dan ia poenja kadoea mata mangembang aer. Selama bebrapa menit ia tida bisa teroes maenken itoe scene saking terharoe.

— Ini scene membikin saja inget perkara jang soeda-soeda — ia menerangkan. — Oepamanja itoe overture termashoer jang saja denger tida begitoe njata selagi saja alamken itoe sa'at-sa'at nervous sabelonnja bertindak ka tengah tooneel dan kasih denger njanjian. Itoe membikin saja inget pada itoe sakean tempo di waktue mana saja moesti bergoelet sampe boelanan dan taonan lamanja sabelonnja saja dapet kans aken kasih denger njanjian saja di atas tooneel dari

Metropolitan jang termashoer. Apabila saja bertindak di atas itoe tooneel tiroean di dalem studio dan denger permoela'an dari itoe lagoe jang aken mangiring kita poenja duet, saja rasa seperti itoe kedjadian dalem pangidoepan aseli hingga saja tida tahan lagi perasa'an terharoe! Koetika lajar-depan terboeka dan saja liat itoe publik, saja inget seperti lagi berada di atas tooneel toelen dari Metropolitan di maleman pertama dari saja poenja pertoendjoekan, hingga saja tida sanggoep maen lebih djaoe.....

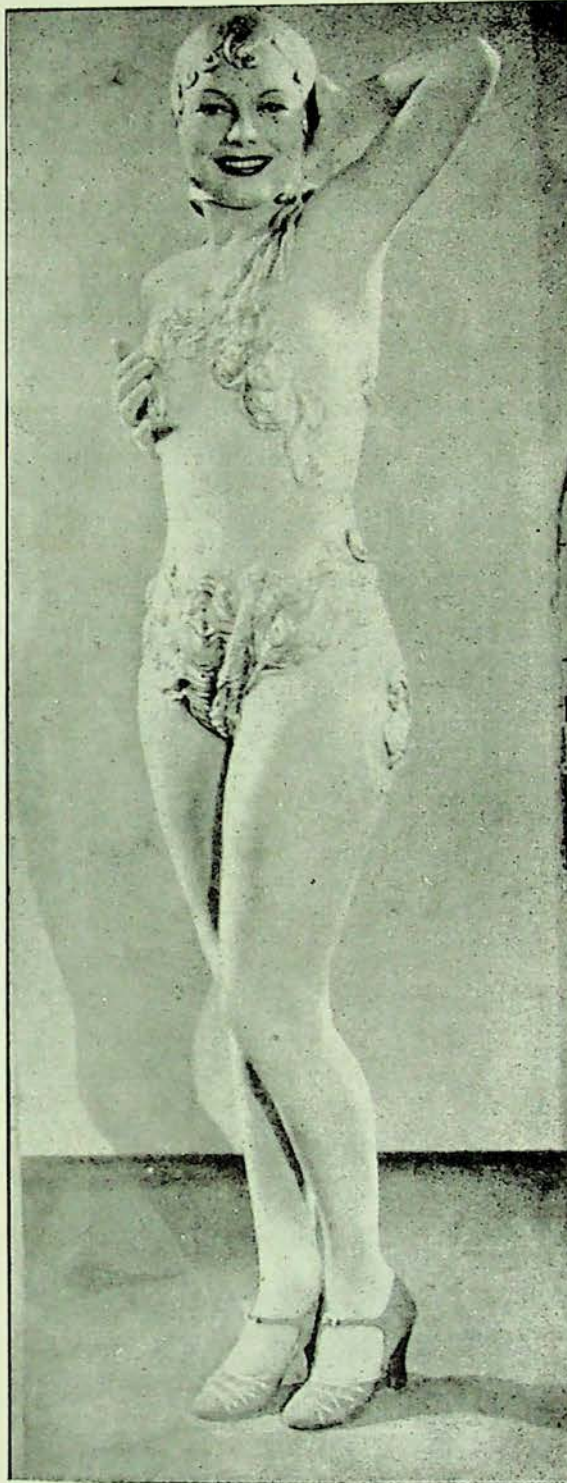
Seabisnja itoe scene, Miss Moore kasih slamet pada Stephen Goosson, chef art director dari Columbia Studios, Victor Schertzinger, regisseur dan Reginald Le-Borg, assistent-regisseur jang oeroes bagian-bagian techniek dari itoe scene opera.

— Ini ada set jang paling mirip pada pangidoepan aseli, kata itoe zangeres, jang saja perna alamken.

Menoeroet Goosson, art director, maniroe tooneel dari Metropolitan House Opera dalem satoe studio dari Hollywood boekan satoe pakerdja'an gampang.

— Maski kita ada mempoenjai banjak foto dari itoe roewangan komedie poenja bagian dalem, se-pertinja itoe tempat-tempat doe-

*Musical-films sekarang samungkin lama me-
minta samungkin sedikit pakean dari nona-
nona jang toeroet maen!*

doek jang diatoer berderek boender samatjem kaki koeda, foto dari ia poenja tooneel dan perhiasannja, toch boeat maniroe itoe boekan satoe pakerdja'an jang gampang. Terlalo banjak orang perna

masoek dalem bangsal dari itoe opera, hingga djikaloe ada sedikit sadja bagiannja jang tida tjojok, maka itoe aken mendjadi manjolak sekali. Maka kita moesti maniroe dengan precies betoel, sampe di ba-

gian-bagian jang paling ketjil. Tigaratoes koeli dan djoega achli-achli dipakerdjaken soepaja itoe tooneel bisa klaar dalem tempo jang ditetepken. Kajoe jang dipake ada sampe 100.000 kaki pandjangnja, jaitoe boeat djoebinnja itoe tooneel, boeat tembok dan boeat perhiasan tooneel. Ampatratoes lampoe paling besar telan dipasang di dalem studio aken mengasih panerangan apablla itoe scene di-opnam. Electriciteit jang digoenaken ada begitoe poenja banjak, hingga achli-achli electrisch pikirken satoe daja-oepaja boeat atoeer bagaimana moesti dilakoeken djikaloe itoe lampoe-lampoe moesti digelapin sedikit.

Tentoe sekali dengan itoe ratoesan lampoe besar jang manjorot terang-benderang hawa di dalem itoe studio mendjadi loear-biasa panas, maka djoega telah dipikirken satoe daja oepaja boeat kasih kaloear itoe hawa panas sabanjak nja dan kasih masoek hawa jang adem. Lebih djaoe disediakan thabib thabib dan pekakas pekakas perobatan jang perloe, barang-barang pranti ademken badan, serentetan kamar berias dan medja berias boeat orang orang jang maenken rol sebagai anak-anak komedie di dalem itoe bedrijf.

BINTANG-BINTANG FILM JANG BISA BERNANG.

Ruby Keeler ternjata ada toekang bernang jang tjepet. Dolores del Rio dan Al Jolson dapetken nama baek dalem perlombahan bernang di Long-Beach baroe ini.

Siapa jang bebrapa boelan berselang berdiam di Long-Beach, pasti dapet taoe tanda-tanda besar, di atas mana dengan letter-letter besar ada dimahloemker perlombahan - perlombahan bernang, jang diadaken antara bebrapa bintang film dari berbagi-bagi kongsie film. Dalem comite persedia'an antara laen-laen ada toeroet doedoek burgementer dari Los Angelos, Gemeente secretaris dari San Francisco, berikoet bebrapa orang jang ternama dari kalangan peroesahan di Californië.

Perlombahan-perlombahan terboet diadaken di zwemstadion jang besar dan kasohor di Long-Beach, di mana bebrapa djago bernang

telah dapat marika poenja records doenia. Djaoeh-djaoeh hari stadion soeda uitverkocht dan ratoesan orang, jang ingin saksi-ken itoe perlombahan, kepaksa moesti ditelak.

Sasoetoe orang tentoe sadja kapingin taoe, sampe brapa djaoeh Ruby Keeler, Dolores Del Rio, Al Jolson, Joe E. Brown, Mae West dan laen-laen bintang film ada pande dalem kunst bernang. Dan sekarang, satelah itoe perlombahan diadaken kita denger, jang radio-station dari Los Angelos telah atoe uitzending dari itoe perlombahan, hingga marika jang tida kebagian tempat, bisa ikoetin itoe perlombahan dengan radio.

Pada itoe hari perlombahan besar tida ada satoe tempat jang kosong dan sedari berdjam-djam berada dalem spanning. Dalem uitvoerend-comité ada doedoek djoega bebrapa leden jang ternama dari L.A.S.U. (Los Angeles Swimming Union), hingga djalan-nya itoe perlombahan pasti aken djadi beres.

Dalem satoe pertjakepan dengan Ruby Keeler, itoe actrice menerangkan, jang ia tida bisa pertahankan iapoenja kasehatan badan, kapan ia tiap hari tida bernang. Ruby Keeler telah dapet prijs pertama boeat 100 M. vrije slag dalem tempo 1 min. 19 sec. Ini tempo telah dikoeatken sebagai satoe record dari F.S.U. (Film Swimming Union), jang samentara itoe telah didirikan.

Dolores del Rio dapetken prijs kadoea (satoe zwemtricot dari soetra) boeat 100 M. rugslag. Al Jolson dapetken satoe kemenangan bagoes boeat 200 M. schoolslag, berhoeboeng dengan mana padanja telah dibriken satoe djas mandi oleh Warner Bros Zwemclub.

Jang teroetama dapetken tepokan tangan ada bebrapa lontjatan jang loetjoe dari Joe E. Brown dan antero stadion ketawa rioeh, koetika itoe acteur jang kesoho bikin satoe salto-mortale dari 3 M.

Maski atas tjaranja bernang tjara technisch bisa dimadjoeken bebrapa tjelahan, berbagi-bagi bintang terseboet, asal sadja ditrain di bawah penilikan ahli, dalem sedikit tempo bisa dapetken figuur baik dalem perlombahan-perlom-

bahan nationaal, begitoe memastiken coach dari trainer dari pemegang-record doenia dari 9 afstanden jang terkenal, Medica, jang dengan perhatian ikoeti itoe perlombahan.

Dengen girang dapet dinjatakan, jang maski pakerdja'an studio dari bintang-bintang ada memakan tempo dan berat, toch masih terdapat animo besar boeat bernang.

PERNIKAHAN BAGI BINTANG FILM.

Sebegitoe lama masi ada doea manoesia di dalem doenia, sebegitoe lama djoega nistjaja ada terdapat perselisihan pikiran. Di Hollywood oepamanja orang tida bisa dapet katjotjokan prihal itoe soewal, apa perkawinan aken mendjadi satoe handicap atawa tida bagi satoe bintang film. Mari kita denger apa jang bintang bintang film sendiri bilang tentang itoe.

Ruby Keeler oepamanja bilang:

— Perkawinan tida marintangken sama sekali aken saja djalan-ken pakerdja'an saja.

Joan Blonden kata:

— Tentoe sekali perkawinan tida marintangken pakerdja'an bintang film, tapi si istri moesti paserah oeroesan roemah-tangga pada laen orang.

Bette Davis telah oetaraken pikirannja setjara diplomatisch. Ia kata: Tempo-tempo perkawinan mendjadi rintangan, tempo-tempo poen tida, bagi bintang film. Itoe

bergantoeng pada itoe soeami-istri sendiri.

Kay Francis beranggepan, bahoea pertjektjokan tempo-tempo tida bisa terloepoet.

Margaret Lindsay mengasih anggepan positief dan buang: — Absolutely not! Satoe bintang film jang menikah tjoba djalanken doea kawadjaban dengan berbareng dan ini ada tida „kena". Satoe antara itoe doea kawadjaban moesti terdeser. Djika satoe actrice kapingin bisa kamoediken satoe roemah tangga dengan baik dan manjengken hatinja ia poenja soeami, maka ada tjerdik djika ia moendoer dari doenia film.

— Saja aken djaga soepaja saja tida menikah, sebab saja tida maoe djato tjinta, kata lagi Miss Lindsay.

Kay Francis, jang baroe ini bertjerei dari soeaminja, Kenneth McKenna, setoedjoei pembilangannja Miss Lindsay dan manerangken, bahoea sebegitoe lama ia masi maen film, ia tida maoe menikah.

Bette Davis poenja perkawinan boleh djadi ada satoe unicum di Hollywood. Ia poenja soeami, Harmon O. Nelson jr. ada satoe musicus jang sering bikin perdjalan koeliling tempat dengan ia poenja orkest, sedeng Miss Davis bisa penoehken kawadjabannja dalem film.

— We're terribly in love, however! manerangken Bette.

Satoe pose manis dari Miss Butterfly Wu.

Roepa-roepa

PANORAMA

HARGA ABONNEMENT

Boeat Indonesia 3 boelan... f 2.50

Loear Indonesia 3 boelan... f 4.—

TARIEF ADVERTENTIE :
Dikirim atas perminta'an.

Bureaux : Stadhuisplein 41
Telf. Nos. Bt. 1092 en 1739

TIDA GOENA.

Nona genit: Tida goena goea poles koekoe goea sampe begitoe mengkilap dan bagoes, kaloe sedari tadi soeda ada lima orang lelaki jang liwat teroes zonder menengok barang sesa'at.....

TENTOE!

Jang setir: Wah, naek sih memang djalannja lambat, tapi tjoba liat kaloe toeroen, wah, boekan maen Kentjangnja!

ENAK BOEAT DIA.

Tolol: Sedari ada pakoempoelan prampoean, pangidoepan djadi lebih senang sedikit.

Tong Tjeng: He, kenapa?

Tolol: Sebab, bini goea djadi lid dan tiap malem dia pergi perhadring, hingga goea djadi laloeasa kaloe maoe kemana-mana.....

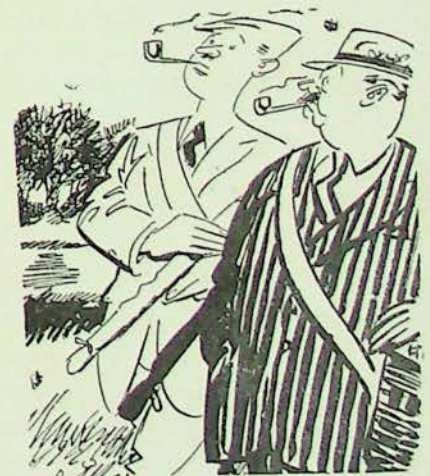
TJAP TAYBENG.

— He, loe isep tembako apa sih!

— Tida taoe, tadi kaloepa'an tanja sama jang kasih.....

SI GEDE OMONG.

Kongtjeng (lagi ngawadoel perkara mantjing): Dan..... itoe ikan jang goea kena pantjing ada begitoe poenja besar, sampekan tempo goea maoe bawa poelang moesti sewa grobaknja abang Kemong!...

I-JA LOE!

Boedjang: Njonja soeroe kasih taoe, dia tida ada di roemah.

Tetamoe: O, kasih taoe njonja bahoea akoe tida datang!

BOEKTINJA.

Njonja: Akoe soeka pakerdjaken kae sebagi toekang poengoetin telor ajam di akoe poenja tempat pamiara'an ajam, tapi..... apakah kae tida nanti tjoeriken telor-telor itoe?

Orang glandangan: Wah! djangan koeatir! Tempo doeloe akoe djadi pendjaga tempat mandi tiga taon lamanja, tapi sendiri belon taoe mandi. Apa ada boekti lebih terang tentang kadjoedjoerankoe?.....

ADA JANG DIDJOEAL.

Sobat: Apa soeda ada jang kae djoeal?

Penggambar: Tentoe, kemaren akoe djoeal akoe poenja pakean jang paling bagoes dan korsi-medja!

ITOE SEBAENJA.

Baboe: Akoe larang katjinta'an-katjinta'ankoe toelis soerat pada-koe.

Djongos: Apa kae takoet njonja dapet taoe?

Baboe: Boekan, sebab oepas pos jang biasa anterin soerat, kliwat tjemboeroean!

PASOMBONG-SOMBONG.

Anak Amerikaan pertama: Papa goea bajaran oewang teboesan boewat goea banjknja \$ 10.000.—

Anak Amerikaan kadoea: Itoe masi tida banjak, papa goea bajan oewang teboesan goea \$ 30.000.—!

KAOEM PAMALES.

Baas: He, sobat-sobat, apa kae orang mae akoe kasih kerdja'an?

Orang-orang pemales: Kenapa kae pilih kita? Apa kita ada salah pada kae?.....

DIA SOEDA TJOEM BAOE.

Istri: Doe-illah, djantoeng hatikoe, kenapa sih djiwa-ati goea 'mingkin lama mingkin manis 'adja.....

Soemi: Ja, ja..... 'oeda, 'da!... bilang 'adja, loe perloe pake doewit brapa banjak?

TERSESAT . . .

Oleh: BUTA-TULI.

Tjoen Goan tida bilang apa-apa tatkala mendengar omongannja iapoenja iboe.

Ia mengarti jang iboenja tida aken bisa mengarti maskipoen ia kamoekaken roepa-roepa ale-san djoega boeat bikin hatinja itoe orang toea mendjadi setoedjoe ia menikah dengan Bertha.

„Pertjaja sama goea, Goan,” begitoe kata lagi iboenja. Aken tetapi sabelonnja entjim Leng teroes-ken iapoenja bitjara, Tjoen Goan jang soeda me-rasa kesel sama itoe orang toea telah tinggalkan padanja.

Sikepnja Tjoen Goan jang demikian itoe ada tida sari-sarinja, soeda tentoe sadja membikin ent-jim Leng mendjadi melongo, acirinja ia mengomel kalang kabot dan kata-kata jang Tjoen Goan itoe anak poenauw segala matjem. Sementara itoe iboe jang sedeng mengomel demikian, dari belakang ada datang Dortji. Siapa jang memang merasa mendongkol sama sikepnja Tjoen Goan beorapa malam berselang merasa itoe ada koetika baik, maka ia lae mengasoet pada iboenja, hingga itoe orang toea poenja moeloet telah mengamen semangkin seroeh.

Tjoen Goan itoe waktue soeda ka loear dari roem-hnja.

Itoe orang moeda tjoema mempoenjai doea soe-dara, jaitoe Dortji iapoenja entji jang belon meni-kah, sama iapoenja ade Tjoen Tian jang oesianja baroe 14 taon. Tjoen Tian poenja tabeat berbedah dengan iboe dan entjinja, atawa dengan laen perkata'an Tjoen Tian itoe adatrnja ampir bersama'an de-ngen iapoenja 'ngko, Tjoen Goan.

Tjoen Tian masi sekola, djadinja itoe anak be-lon bisa dipeuk pengasiannja oen entjim Leng. Sekalipoen entjim Leng taoe bahoea iapoenja roema tangga tjoema mengandel Tjoen Goan saorang dan apa ila itoe anak moeda berlakoe nekat oepamanja merat atawa apa sadja, iaorang dalem roema bisa kalang kabot lantaran tida ada jang oesaha, toeh entjim Leng kesampingken itoe semoea dan pertja-ja pada dirinja ia moesti bisa berkoeasa atas dirinja iapoenja poeta.

**

Djalannja hari jang tjepet, membikin perhoe-hoengannja Tjoen Goan dan Bertha semangkin me-resep. Doea-doea telah berdjandji aken hidoep dalem doenia jang rame ini bersama-sama. Dan apabila

ada rintangan jang mengandang dalem marika poe-nja kaberoentoengan, marika aken bantras sebisa-nja, atawa kaloe oepamanja satoe maninggal doenia jang laen berdjandji aken menjoesoel boeat sama-sama melajang ka doenia baka di mana marika aken langsoengken pernikahannja, demikian ada soem-pahnja Bertha dan Tjoen Goan.

Boeat Bertha bisa lakoeken itoe, aken tetapi ternjata boeat Tjoen Goan kaliatannja ada soeker boeat ia penoehken djandjinja pada Bertha.

Soeker bisa bantras rintangan jang ditjptaken oleh iapoenja mama sendiri, soeker boeat ia singkir-ken kabentjiannja iapoenja iboe. Maka itoe pe-ngangkatan soempah bersama-sama Bertha dengan disaksikan oleh sinarnja remboelan janag gilang goemilang boeat Tjoen Goan sendiri djadi seperti djoega ia lakoeken dalem impian. Sasoedanja ia berboeat demikian hatinja mendjadi kabingoengan, oleh kerna ia tida bisa penoehken soempahnja pada Bertha, jaitoe ia soeker bisa singkirken kabentjian-nja iapoenja iboe.

Ia sendiri ada satoe anak jang oehauw, satoe anak jang berbakti pada orang toea, hingga tida heran dengan adanja itoe kabaktian jang melengket pada sanoebarinja telah menjebabken ia serba soe-sah boeat poetoerken djalan jang mana ia ambil, jaitoe: langgar kabaktian atawa anoet kabaktian.

Djoestroe dengan adanja ini hal jang menje-babken Tjoen Goan, sekalipoen kaloe berhadapan dengan Bertha sendiri soeka bersenjoem dan oen-djoek paras goembirah, hatinja tjoema Jang Maha Koewasa sadja jang taoe bagimana besar ia poenja kakeselan.

Pada satoe hari koetika Tjoen Goan abis poe-lang kerdja dan doedoek membatja koran diperte-ngahan roemah, iapoenja iboe telah menjamperin kapadanja dengan moeka manis entjim Leng telah kata:

„Goan,” kadengeran ia moelai, „goea perhati-ken pada waktue belakangan ini loe poenja gerak-gerakan dan goea mengarti jang loe soeda kepingin menikah. Dari itoe goea soeda sengadja lamarin anaknja entjim Beng di Tongkangan, goea pertjaja loe tentoe soeda perna ketemoe dan saksikan paras-nja si Giaww, anaknja entjim Beng. Ia boekan sadja mempoenjai paras jang tjantik, aken tetapi goea soeda saksikan dengan mata sendiri, ia radjin sekali.

Goea pertjaja ia sampe tjakep boeat mendjadi goea poenja njonja mantoe."

Tjoen Goan terkedjoet hatinja mendenger omongannja iapoenja iboe, aken tetapi itoe kekagetan ia tida oetaraken dengan menjolok pada iboenja. Ia bermoela tinggal teroes membatja koran seperti djoega ia tida mendenger omongannja sang iboe.

„Bagimana loe poenja pikiran, Goan?" kamoedian sang iboe menanja.

Tjoen Goan sekarang letakken itoe koran jang ia batja dan laloe mengawasken parasnja sang iboe jang kaliatan kagirangan. Hatinja Tjoen Goan bergontjang kera- dan ia kabingoengan dengan perkatahan apa ia haroes djawab bitjaranja sang iboe. Ia soeda mempoenjai Bertha, hatinja soeda ditempatin oleh itoe anak-dara, makanja sekarang ia moesti dinikahken dengan laen gadis jang ia tida penoedjoe, tjara bagimana ia nanti bisa hidoep beroentoeng?

Ia inget soempahnja depan Bertha, bahoea ia tida aken menikah dengan siapa djoega selaennja dengan itoe gadis, tapi sekarang iboenja dengan sa-koenjoeng-koenjoeng telah membawa itoe kabaran, soenggoe hatinja begitoe poenja bingoengan dengan omongan bagimana ia moesti tolak kamaoennja sang iboe.

Achirnja sasoeda ia bisa tetepken poela hatinja jang bergontjang, ia kata:

„Owe masi belon mempoenjai ingetan boeat beristri, mama."

„Loe djangan berpoera-poera Goan, goea taoe loe soeda ingin menikah." kata poela entjim Leng sambil bersenjoem.

„Soenggoe mama, owe masi belon ada itoe niantan. Harep mama soeka ma'afken, bila kamoedian owe poenja pikiran soeda tetep tentoe owe njataken itoe hal pada mama".

„Hm, anak poethauw," kata entjim Leng jang sekarang kaliatannja moelai sengit „djawaban apa itoe — kaloe pikiran soeda tetep, apa memang loe poenja pikiran sekarang sedeng bergontjang? Goea doega loe poenja pikiran sedeng bingoeng lantaran itoe si koentianak jang beroman si Bertha. Goea soeda bilang doeloean, djangan pikir sama si Ber, goea tida kasoedian mempoenjai mantoe dia, biar bagimana djoega loe tjintaken padanja, tida aken bisa mendjadi Goan. Ha, pertjoema sadja loe pikir dan tjapeken loe poenja otak boeat mentjari daja oepaja goena bikin goea poenja hati berbalik dan kepinginan mempoenjai si Ber djadi goea poenja mantoe.

Kembali Tjoen Goan tida berkata apa-apa dengan omongannja sang iboe.

Ia tida mengarti dengan sikepnja sang iboe jang begitoe membentji pada Bertha, sedeng itoe gadis ia soeda titahken, dengan memandang iapoenja moe-

Bagian depan dari Pasar Gambir jang bakal dateng.

ka soepaja bisa ambil hatinja iapoenja iboe. Sebegitoe djaoe Bertha telah penoehken kainginannja sang katjinta'an, tapi ternjata entjim Leng masi djoega tida maoe berbalik pikirannja dan tetep ia membentji pada itoe gadis jang tida berdosa.

„Goea poenja poatoesan soeda tetep Goan, goea maoe nikahken loe sama si Giauw, kaloe loe maoe djoega bantah goea poenja kamaoeran bilang sekarang soepaja goea tida moesti sangsiken," kata lagi entjim Leng.

Tjoen Goan bingoeng. Apa ia moesti njataken itoe koetika jang ia tida setoedjoe menikah dengan si Giauw, aken tetapi ia pikir lagi kapan ia njataken itoe pada mamanja, nistjaja entjim Leng hatinja aken kesel, dengan itoe kakeselan nanti bisa manerbitken hal-hal jang tida di'ingin. Sakoetika lamanja pikiran Tjoen Goan telah berperang antara kabaktian dan katjinta'an, achirnja ia telah ambil poatoesan nekat dengan berkata:

„Mama taoe bocat laen-laen oeroesan owe belon perna bantah mama poenja kainginan, aken tetapi boeat owe poenja oeroesan nikah owe harep mama tida perkosa begitoe roepa."

Itoe djawaban dari Tjoen Goan dianggep oleh entjim Leng, Tjoen Goan soeda berlakoe brani padanja, hingga itoe waktue entjim Leng soeda begitoe

sengit sembari gebrak meja telah kata:

„Goea pertjoema mempoenjai anak seperti loe, loe soenggoe poethauw Goan, brani sama orang toea. Adoeoe, moelai sekarang loe djangan tanja dan anggep poela goea djadi loe poenja iboe!.....”

Sasoedanja kata begitoe entjim Leng laloe pergi dari siteo dengan oeroet-oerocet dadanja disertaken omelan jang tida brentinja. Dortji kabetoelan kaloe ar dari kamarnya dan tatkala meliat jang iboenja sambil kaloe arken aer mata oeroet-oeroet dadanja laloe menanja kerna apa. Itoe iboe laloe terangkan pada poetrinja apa jang soeda terdjadi.

Dortji merasa penasaran sama Tjoen Goan, seperti ternjata ia soeda njerenteng ka depan dan laloe boeka moeloetnja jang bawel:

„Goan loe soenggoe katerlaloean sekali djadi anak, masah satoe anak bikin iboe begitoe kakeselan kaloe arken aer mata dan oeroet-oeroet dada? Kaloe loe tida soedi menikah dengan si Giauw bilang wadja jang bener dan kasih alesan jang tegoeh djangan ngomong begitoe menjakiti hatinja orang toea. Memang loe sekarang gede kepala Goan, itoe semoea boeat goea boekannya satoe rasia lagi, tentoe atas adjarannya si gladak Bertha!”

Tjoen Goan sabetoelnja hatinja merasa menjesal dengan perboeatannya tadi, hingga membikin iboenja manangis lantaran kesel. Ia tinggal toendoekken kepalanja tatkala iapoenja entji kata-kata in padanja, aken tetapi tatkala Dortji katin Bertha „gladak”, ia djadi boringas dan laloe ambil asbak sigaret, dengan barang mana ia lemparin pada Dortji jang dengan djitoe telah mengenakan sama djidatnja, hingga itoe entji jang bawel mendjerit sakerasnja.

„Adoeoehhh!! Loe brani sama goea, ja! Bagoes, bagoes loe Goan, goea bilangin jang baik, loe kaga trima dau timpoek goea poenja djidat dengan asbak!”

Sambil kata begitoe Dortji oesoet djidatnja, ia djadi manangis tatkala mengetahoei kaloe lantaran itoe asbak djidatnja telah menjendol.

Baeknja sadja Tjoen Goan tjoema lemparin itoe asbak, tjoba kapan timpoekin sakerasnja soeda tentoe Dortji poenja djidat aken borboran darah.

Dortji mengadoe pada mamanja, ia lebih-lebihken, katanja Tjoen Goan dengan sengadja soeda timpoekin sakerasnja itoe asbak, tjoba kapan ia tida bisa egosin sedikit nistjaja djidatnja bisa borboran darah dan perloe perteloengannja dokter. Ini pengadoean telah dipertjaja dengan baik oleh entjim Leng. Ia poenja hati djadi semangkin kesel, ia tepok-tepok dadanja sambil kata:

„Sajang, soenggoe sajang goea poenja anak matjemnja si Goan. Lebih baik goea tida mempoenjai anak dia dari pada moesti dirongrong begini. Biar, biar dia maoe ikoetin gladaknja kasana!.....”

Kamoedian entjim Leng kaloe ar naksodnja maoe memaki poela pada Tjoen Goan aken tetapi Tjoen Goan soeda tida ada di siteo.

Roepanja Tjoen Goan mengarti ia soeda lemparin itoe asbak pada djidat entjinja, Dortji aken mengadoe dan mamanja aken damprat poela padanja abis-abisan, dari itoe Tjoen Goan soeda ngelojor pergi.

Menampak jang Tjoen Goan soeda ngelojor, bikin hatinja entjim Leng semangkin goesar, ia poenja moeloet jang bawel seperti djoega petasan jang dibrobotin telah memaki kalang-kaboet pada anaknja.

Kamoedian entjim Leng menjamperin kamarnya Dortji, siapa itoe koetika sedeng manangis sembari gosok-gosok iapoenja djidat jang bendjol sama obat gosok.

„Dia soeda merat, Dor,” kata entjim Leng pada Dortji, „bagimana loe rasaken djidat loe sakit betoel?”

„Sakit, soenggoe saja rasaken sakit bener, mah,” saoenja Dortji sambil teroes mewek seperti djoega anak ketjil.

„Memang si Goan sekarang koerang adjar sekali, goea tida mengarti kenapa ia poenja sikep djadi begitoe!” kata entjim Leng.

„Mama djangan kliroe,” djawab Dortji dengan tjepet, „makanja si Goan berlakoe begitoe brani tentoe mendapat adjaran si gladak Bertha!”

Entjim Leng manggoetken kepalanja sambil kaloe arken grendengan jang tida begitoe kadengeran apa jang ia maksoedken.

(Aken disamboeng).

Telaga Shi Hu (Hangchow.)

Beberapa pemandangan di itoe telaga jang termashoer.

Kiri: Kaplesiran teroetama jang bisa dilakoeken di itoe telaga, jaitoe menaek praoe-praoe jang memang disediakan bagi pelantjong-pelantjong jang maoe senangken diri.

Kaloe moesin saldjo dateng... maka itoe tempat-tempat indah di sakiter Shi Hu seperti tertoeoep oleh satoe selimoet poetih, hal mana membikin pamandangan djadi tambah indah.

Satoe paseban di toebir telaga jang katoeoeep saldjo.

HOE YONG TAN KIAM

(Samboengan Hoe Yong Kiam)

Menoeroet tjeritanja:

S I L I N G F U N G

Ditoeterken oleh:

J E K A D E

1

FATSAL I.

Sie Goat Yong jang sendirian sadja naek koeda ka djoeroesan Hoiam, pada soeatoe hari teah sampe di daerah Shoatang dalem district Tjeng-sua-koan, di mana pada djalanan perampatan sakoenjoeng-koenjoeng ia berpapasan dengan satoe penoenggang koeda, jang boekannja laen orang dari pada iapoenja soetee, Song Gin Pin, hingga iapoenja hati djadi sanget girang, mengadepin itoe pertemoenan jang tida terdoega. Ia tjepet tahan koedanja samdi seroehken namanja itoe soetee, siapa sebaliknya telah liat djoega padanja, maka lantas sadja itoe nona poen brentiken toengganganja.

„Ka mana kaeo hendak pergi, entji Goat?” ahirnja itoe nona menanja.

„Di sini boekannja tempat bitjara,” saet Goat Yong seraja tertawa dan berpaling ka ampat pendjoeroe, saolah-olah hendak mentjari tempat pembrentian.

„Di seblah sana ada soeatoe tempat pembrentian, jang tjotjok sekali boeat kita bitjara,” kata Gin Pin sambil menoenjoek ka djoeroesan Barat.

Goat Yong manggoet, begitoelah marika laloe datengin itoe tempat jang dioendjoek. Tatkala sampe, marika masing-masing tambat koedanja di loear, sedeng iaorang laloe ambil tempat doedoek di dalem itoe paseban.

„Kaeo poenja koelawarga apa ada poenja satoe moesoeh saorang she Boe nama Tong?” tanja Goat Yong kamoedian.

„Betoel,” saet Gin Pin dengan kaget tertjamper heran; „Tjara bagimana kaeo bisa taoe itoe?”

Goat Yong laloe toeterken iapoenja pertemoenan dengan itoe orang di Poan-ma-tjip, sampe ahirnja ia beroentoeng binasakan padanja. Begitoe poenja itoe kedjadian di Han-kee-tjhung, sebagaimana kita ketahoei di dalem tjerita Hoe Yong Kiam, satoe per satoe ia toeterken dengan djelas.

„Sekarang kaeo hendak pergi ka mana?” ahirnja ia tanja itoe soedara dalem satoe pergoeroean.

Gin Pin brien iapoenja penoeteran, jang koerang lebih ada sebagi brikoet:

Sebagimana kita taoe itoe nari Song Thay Tjoan, ajannja Gin Pin, ada bikin pesta snedjat jang ka nina-poeoen taon, itoe koetika ampir sadja ia djadi binasa dengan imoenja Hoan-kek Ben kie, jang teah diokin tersesat oleh Ok-thay-po Boe Tong; soekoer dengan tjara jang tida terdoega iapoenja soeneng, Lauw-thian-kiang te Siok Djie, kabetoelan dateng dan brien pertoeoengannja, hingga ia djadi terhindar dari bahaya maet. Tjara bagitoe ia bisa bikin Beng Kie mendoesin dari kakiroennja dan malah, adjak djoega itoe orang jang koerang pikir ka roemahnja, di mana marika pestaporah koerang lebih tiga hari lamanja baroelah pada boebaran, katjoeli Beng Kie dan te Siok Djie jang ditahan teroes oleh toean roemah.

Tay Tjoan adjak ito doea kawan djalan-djalan ka Tiang-an di Siamsay, di mana marika tengok sobat-sobatnja. Tjara begitoe, Gin Pin jang berada sendirian di roemah djadi kaisengan, maka itoe nona, pada soeatoe hari satelah jakinken peladjarannja, laloe naek koeda kaloe ar dari Hek-kee-tiam seblah Barat lima lie djaoenja, di mana ia „makan angin”.

Itoe tempo matahari soeda dojong ka Barat, di atas oedara ada tertampak bebrapa boeroeng gagak, jang terbang seliwiran di atas kepalanja Gin Pin sambil berboenji dengan riboet, jang mana tadinja tida diambil poesing oleh itoe nona gagah, sampe kamoedian ia dibikin mendongkol dengan tingkahnja itoe sakean boeroeng, jang seperti disengadja selaloe memboentoetin padanja dengan soe ranja jang tida enak didenger. Dengan lantas Gin Pin kaloe arken iapoenja gendewa beserta anak-pannahja, jang ia laloe pasang dan panah salah satoe itoe boeroeng jang terbang paling kate. Itoe ia doega dengan pasti moesti berhasil, kerna sebegitoe djaoe iapoenja lepasan panah belon perna ada jang gagal. Tapi siapa kira, begitoe lekas itoe satoe anak panah melesat, itoe gagak jang ditoedjoe dengan lantas kelit sambil menjamber dan itoe panah sigra djoega berada di dalem tjangkremannja. Satelah itoe si gagak berboenji samingkin keras, saolah-olah

mendjengekin pada itoe orang jang panah dirinja, hingga Gin Pin djadi sanget kaget tertjamper goesar Ia tjepet sabet koedanja koetika menampak itoe satoe gagak bawa-bawa iapoenja sabatang panah — ia mengedjer dengan pesat.

Sambil mengedjer Gin Pin kaloearken iapoenja panah kadoea, jang ia sigra lepas: tapi sebagaimana jang pertama, ini satoe poen telah ditangkep oleh seblah kakinja itoe boeroeng dengan setjara sanget mengagoemken, satelah mana lagi-lagi itoe gagak tjendrongken lehernja ka bawah sambil berboenji bebrapa kali, sebagi djoega hendak kasi oendjok iapoenja kapandean ada lebih tinggi dari itoe gadis. jang mana telah menambahkan kagoesarannja gadis terseboet.

„Binatang alas!” treak Gin Pin dengan kagoesaran sanget. „Tjobjainlah ini satoe panah lagi dari kae poenja nona!”

Bareng dengan abisnja itoe perkatahan, kombali si nona memamah, dan koetika ia berpaling ka atas, ia menampak itoe gagak asik pentang batjotnja dan lantas patok ia poenja panah koetika itoe benda tadjem dateng menjamber, hal mana sasoenggoenja djoega ada sanget mengagoemken. Sasoeda itoe, itoe boeroeng adjaib terbang dengan tjepet ka dalam oetan seblah Barat.

Sampe di sitoe bener-bener Gin Pin tida berdaja, samentara hatinja terkedjoet boekan maen. Ia pikir jang itoe gagak bisa permaenken ia setjara begitoe gampang, nistjaja itoe binatang boekan ada dari bangsa sembarangan. Dari itoe ia laloe tepok belakang koedanja dengan keras, hingga itoe binatang djadi kaget dan lantas lari dengan pesat, mengedjer pada djoeroesannja itoe boeroeng gagak adjaib, jang koetika kaloe ar dari itoe oetan lantas terbang toeroen.

Gin Pin jang memang tida lepaskan pemandangannja, sigra djoega dapet liat bertjokolnja satoe orang toea di tanah, jang doedoek sambil noempra, di kepala siapa jang goendoel dan litjin ada mentjlok itoe boeroeng gagak jang ia kedjer, samentara iapoenja tiga batang panah kaliatan menggletak di depannja itoe aki-aki. Itoe bikin ia mengarti, maka diam² ia manggoetken kepalanja; ia doega itoe orang toea tentoe ada saorang aneh atawa sedikitnja ada saorang jang berkepandean tinggi, sedeng itoe boeroeng gagak adjaib soeda tida oesah dikata lagi nistjaja ada djadi kapoenja'annja. Maka itoe ia laloe brentiken toenggangannja, lantas toeroen dan hampirken itoe orang toea, jang lantas sadja poengoet itoe tiga batang panah di depannja.

„Apa ini tiga panah ada kouwnio poenja?” tannya itoe orang toea seraja tertawa.

„Bener,” saet Gin Pin sambil manggoet; „harep loodjinkee soeka poelangken itoe padakoe.”

Itoe orang toea meloeloesken dan laloe angsoerken itoe tiga panah pada si nona, tetapi sakoenjoeng-koenjoeng itoe boeroeng gagak jang mentjlok di kepalanja mendjerit dengan keras, saolaholah menjega perboeatannja itoe loo-thauwdjie, hingga itoe aki-aki tarik poelang tangannja beserta itoe anak panah

„Wah, moeridkoe tida mengidjinken,” kata ia dengan mesem.

„Itoe binatang apa ada djadi moerid dari loodjinkee?” tanya Gin Pin sembari tertawa.

Itoe orang toea manggoet, djoega sambil tertawa.

„Lantaran kouwnio teiah panah padanja, maka iapoenja hati roepanja tida senang dan telah tjega akoe boeat poelangken ini padamoe,” kata itoe orang toea kamoedian.

„Siapa jang soeroeh padanja boeat berboenji dengan riboet di atas kepalakoe?” menjaoet si nona dengan roepa sedikit koerang senang.

„Ha ha ha!” itoe orang toea tertawa berkakakan. „Ia berboenji ada iapoenja perkara, terhadap kouwnio toch tida ada sangkoetannja?”

Mendenger itoe perkatahan Gin Pin djadi naek darah, kerna itoe orang toea roepanja hendak menanganin binatang piarahannja; maka dengan sedikit aseran ia sigra berkata:

„Loodjinkee jang beroesia demikian tinggi, mengapa masi bisa kaloe arken omongan jang tida beratoeran.....?”

„He aneh!” itoe orang toea poatoesin sambil tertawa teroes. „Sedengan kouwnio telah lepaskan tiga batang anak-panah, hingga kaloe boekannja moeridkoe nistjaja telah linjap djiwanja — boekannja akoe jang haroes tegor padamoe, sebaliknya kouwnio jang katain akoe omong tida beratoeran!”

„He, toea bangka koerang adjar! Ketahoeilah olehmoe bahoea akoe boekannja satoe penipoe!” membentak Gin Pin dengan kagoesaran jang sampe di poentjakknja.

„Dan akoe djoega boekannja itoe matjem manoesia!” itoe orang toea balesin seraja bersenjoem ewa.

Gin Pin tida bisa kendaliken poela hawa amarahnja, ia tjaboet pedangnja, dengan apa ia toesoek dadanja itoe orang toea, siapa sebaliknya tida melawan, hanja laloe lompat ka atas oedara dan koetika ia asik liwatin poentjakknja satoe poehoen besar, ia berkaok-kaok sebagaimana boenjinja boeroeng gagak. Ampir dalem sa'at itoe djoega, sakawan boeroeng terseboet dari bebrapa ratoes ekor terbang berkoempoel di atas kepalanja si nona, meroepaken satoe barisan awan item jang bergoeloeng-goeloeng dan hendak menjerang padanja, hingga itoe gadis djadi sanget terkedjoet. Dengan tjepet ia poeter

sendjatanja laksana angin, goena hindarken tjangkrem dan patokannja itoe sakean binatang moedjidjat. Kamoedian koetika ia moendoer dan sampe di tempatnja iapoenja koeda ditambat, ia dengan tjepet lompat naek ka atas bebokongnja itoe koeda; tapi sabelonnja ia berangkat, itoe si kolot di atas poehoen tertawain ia dengan keras, sedeng itoe sakawanan boeroeng adjaib berterbangan teroes mengikoetin sambil berboenji dengan sanget riboet.

„He toea bangka!” berseroeh si nona dengan sanget goesar; „hajolah kasi taoe koe poenja she dan nama.”

„Kaoe ingetlah, kouwnio,” djawab si kolot sambil tertawa teroes, „akoe ini adalah Lioe Thian Tie dari Shoatang. Ini kaoe poenja tiga batang anakpanah, djikaloe kaoe hendak ambil kombali, kaoe boleh dateng sadja ka roemahkoe di sana.”

Gin Pin tjatet betoel itoe perkatahan di hatinja, lantas ia sabet koedanja dan balik poelang dari itoe oetan; samentara itoe sekawanan boeroeng gagak masi teroes ikoetin padanja kaloe tida Lioe Thian Tie bersoeit dari atas poehoen, sebagai tanda itoe sakean boeroeng brenti mengedjer. Sampe di sitoe baroelah itoe boeroeng gagak brenti dan pada terbang balik ka dalem itoe oetan.

Sesampenja di roemah Gin Pin djadi semingkin mendongkol, kerna itoe kedjadian ada njata sekali Lioe Thian Tie telah permaenken padanja, soeda prentah itoe sakean boeroeng gagak berlakoe koerang adjar. Tjoema ia tida taoe itoe si kolot ada dari golongan apa, tetapi kepandeannja ada njata melebihi dari banjak orang.

„Ach, lebih baik akoe koendjoengin toa-soeheng Pang Koen Tek di Tjee-kee-tjee, Tjitjioe.” ahirnja Gin Pin menggrendeng saorang diri, „siapa ada saorang jang oeloeng dan banjak ketahoei orang-orang ternama di bilangan Shoa-tang, hingga dari ia akoe tentoe bisa ketahoei halnja itoe si kolot koerang adjar.”

Berpikir demikian Gin Pin djadi sedikit terhiber, dari itoe besoknja pagi ia laos pamitan pada iboenja dan lantas bikin perdjalanan ka tempat jang terseboet, aken tetapi sampe di Tjeng-shia-koan ia bertemoeh dengan Si Goat Yong.

Demikian ada penoetoerannja Song Gin Pin pada itoe soeheng.

Goat Yong tertawa, ia bilang:

„Itoe si toea bangka Lioe bener-bener haroes ditertawai, kerna maskipoen ia bisa adjar itoe sakean boeroeng gagak sampe demikian noeroet, och kaloe kita djoega adjarin bebrapa poeloeh oeloeng-oeloeng pemboeroe boeat lawan padanja, tida bisa tida itoe sekawanan gagak aken djadi abis sama sekall.”

„Bener, kaoe ada bener, entji Goat,” Gin Pin

njataken setoedjoe. „Tapi dengan begitoe, akoe narrep entji poenja bantoean, boeat toeroet akoe sama-sama pergi ka Tjee-kee-tjee di Tjitjioe.”

„Baek,” Goat Yong manggoet, „kerna akoe djoega ingin liat tjetjongornja itoe si toea bangka.”

Marika lantas kaloe ar dari itoe paseban, masing-masing toenggang koedanja dan dengan jang satoe djalan doeloean dan jang laen belakangan marika menoedjoe ka Tjitjioe. Koetika hari djadi menggerip sampelah marika di tempat jang ditoe-djoe, di sitoe marika ambil kamar jang bersi dan loeas dari hotel Jo Tjie Touw Gie.

Mengetahoei jang Goat Yong ada soeka minoem arak, Gin Pin pesan siauwdjie boeat suliaken lima kati aer kata-kata dan beorapa roepa sajoeran, jang mana tida lama kamoedian telah tersedia, setelah mana Goat Yong kata pada soedaranja:

„Di sini masi termasuk dalem daerah Shoatang, maka paling bener kita tjoba tjari taoe halnja itoe si toea bangka, apa ada saorang jang terkenal atawa tida?”

Gin Pin manggoetken kepalanja beroelang-oelang, lantas ia panggil siauwdjie masoek, pada siapa ia menanja:

„Apatah di dalem ini daerah ada saorang toea jang bernama Lioe Thian Tie?”

Siauwdjie djadi kaget kaliataannja, ia pandang moekanja itoe gadis dengan sikep menanja.

„Apatah kaoe tida denger pertanjahankoe?” si nona oelangken omongannja.

„Ja, ada, ada,” saeet itoe djongos kamoedian dengan tjepet. „Namanja Lioe Toaya boeat di bilangan Shoatang tida ada saorang poen jang tida kenal, kerna ia ada satoe orang jang ternama baik di sini dan tersohor djoega ka mana-mana.”

Goat Yong melirik pada Gin Pin sambil mesem kamoedian pada itoe pelajan ia berkata poela:

„Och, ia ada saorang jang termashoer?”

Itoe djongos angkat iapoenja djempol tangan ka atas, sambil kaloe arken soe ara poedjian ia menjaeet:

„Boekannja akoe hendak omong tekeboer di depan djiewie, tapi sabetoel-betoelnja djangan poela baroe di dalem daerah Shoatang, samentara di kalangan kang-ouw poen, asal sadja orang seboet namanja Tjauw Lioe Djie atawa 'si Botak Kolot' orang lantas ketahoei ada ianja.....”

„Soenggoe nama jang hagoes sekali,” kata Goat Yong sambil tertawa berkakakan „Si Botak jang Kolot?”

„Betoel,” menjaeet Gin Pin. djoega sambil tertawa, „kerna iapoenja batok kepala ada begitoe litjin dan mengkilap melebihi dari hweshio atawa orang pertapahan.”

„Kaoe ada bener, kouwnio,” si djongos mang-

goet „Apatah kouwnio soeda perna liat padanja?”

Gin Pin manggoet, ia hilang:

Di mana iapoenja tempat tinggal dan brapa iapoenja kepandean jang loear biasa?”

Si pelajan letletken lidahnja beroelang-oelang.

„Kepandeannja itoe orang toea? Bener-bener sanget tinggi,” kata ia kamoedian, „tentang mana akoe tida brani sembarangan melantoer Tempat tinggalnja di Lioe-kee-po, tida brapa djaoe dari sini. Keflandioer soeda bitjara biarlah akoe kasi taoe bahoea pengoeroes ini roemah penginepan poen ada saorang she Lioe dan bernama Tjeng, stapa ada djadi tjongkoan (mandoor) dari Lioe-kee-po, jang telah mengikoet Lioe Toaya sakean lama, hingga kepandeannja dalem ilmoe poekoelan poen tida bisa dibilang rendah.”

„Kalo begitoe, kata Goat Yong, „koe poenja madjikan djadi ada moeridnja Tjauw Lioe Djie?”

„Boekan,” saet siauwdjie seraja gojang kepala beroelang-oelang. „Lioe Toaya tida mae menerima moerid bangsa manoesia, iapoenja moerid-moerid semoea terdiri dari bangsa binatang-binatang beboeronan, jang bisa terbang atawa poen jang berglandangan di tanah, tapi kepandeannja ada melebihi manoesia. Sepanjang warta, iapoenja moerid jang paling besar, safoe moniet besar, boekan sadsa ada gesit gerak-gerakannja dan pande ilmoe silat, tetapi paham djoega bersilat dengan golok atawa pedang; moeridnja jang kadoea, safoe andjing besar boeloe mas; jang katiga oeloeng-oeloeng boeloe poetih, semoea sama pandenja dalem ilmoe silat. Laen dari itoe, semoea pengisi dari Lioe-kee-po terdiri dari bangsa beboeronan meloeloe, jang soeda mengarti tjoekoep masing-masing poenja kewadji-an, mendjaga pintoe, djalan ronda, djoeroe kabar dan laen-laen poela sebaginja. Pendeknja semoea pakerdja'an manoesia diganti oleh marika bangsa binatang meloeloe.”

„Ach, koe kliroe,” kata Goat Yong sambil gojang kepala, „abis kalo di sana tida ada manoesia jang kerdja, koe poenja madjikan sebaliknja kerdja apa?”

„Itoelah boeat perkara laen,” saet siauwdjie sambil tertawa. „Madjikankoe poenja bakerdja djadi tjongkoan boekannja boeat mandorin marika, tetapi tjoema boeat djaga dan sediaken itoe sakean binatang poenja makanan dan minoeman.”

„Och, begitoe,” kata Goat Yong sambil manggoet.

Gin Pin merasa tjoekoep dengan itoe katering-an, ia laloe kasi tanda soepaja itoe djongos berlaloe, satepah mana marika laloe makan minoem sambil beroending lebih djaoe.

„Lebih baik sabentar malem kita koendjoengin Lioe-kee-po, bagaimana koe pikir?” tanya Gin Pin

achirnja.

Goat Yong tida lantas menjaoet, ia kaliatan asik berpikir.

„Tapi di sana terdjaga oleh bangsa binatang meloeloe, hingga kita tida bisa samaken dengan bangsa manoesia, jang gampang kita bekoek,” kata ia kamoedian.

„Moestail dengan mengandel sama ketanggoe-hannja kita poenja doea batang pedang, kita masi tida sanggoep kalahken bangsa binatang?” Gin Pin membantah. „Asal kita ati-ati, kita berhasil.”

Goat Yong tertawa dengan tida kata apa-apa.

Begitoe marika bikin abis itoe lima kati soesoe matjan dan sajoerannja, djam telah mengoetaraken poekoel doea djaoe malem. Gin Pin panggil siauwdjie boeat benahken itoe piring mangkok, satelah mana ia toetoep pintoe dan ditapal dengan baik.

„Hajolah kita brangkat,” kata ia sembari berpaling pada kawannja.

„Ach, lebih baik besok sadja, kita adjak si eigenaar hotel sama-sama katemoei Lioe Thian Tie, minta dengan baik itoe panah dipoelangkan dan liat bagaimana iapoenja sikep pada kita,” kata Goat Yong seraja gojang kepala.

„Apatah entji Goat takoet itoe sedikit binatang oetan?” menanja Gin Pin sambil tertawa dengan memaen; „kalo begitoe, biarlah akoe sadja pergi sendirian.”

Goat Yong tida menjaoet, jang mana telah membikin Gin Pin djadi koerang senang. Itoe gadis laloe dandan saorang diri, kamoedian dengan teng pedang ia boeka djendela dan lompat kaloear, aken dari sitoe teroes ka atas woewoengan, di mana ia merandek sabentaran. Achirnja ia lontjat ka djalan raja boeat dari sitoe, menoeroet sebagaimana pembitjara'annja si djongos tadi, ia koendjoengin Lioe-kee-po.

Kira-kira samakanan nasi lamanja Gin Pin liat di depannja sagoendoekan roemah roemah tinggi besar, jang meroepaken sematjem bentengan, jang ia doega tentoe ada itoe tempat jang ia aken satronin. Maka itoe ia laloe tjari djalan masoek dan koetika ia sampe di tembok pelindoeng seblah Timoer, dari seblah dalem ia denger soeara gembreg doea kali, soeatoe tanda itoe waktoe soeda djam doea. Itoe bikin ia ketawa diam-diam, kerna ia djadi inget dengan perkatahannja siauwdjie, jang membilang bahoea pengisi dari Lioe-kee-po terdiri dari bangsa binatang semoea; tetapi dengan adanja itoe pertandahan waktoe, djadi kentara sekali bahoea itoe ada dilakoeken oleh bangsa manoesia, kerna stoe moestail sebangsa binatang bisa taoe djam?

(Aken disamboeng).